

SVERIGES AMBASSAD
VILNIUS

T E L E F A X

Sid 1 (1)

Datum	Dnr	Dossierbet
1997-12-01	267	P 2 EL 1

UTRIKESDEPARTEMENTET

Re Wallenbergskulptur vid ambassaden i Vilnius
Fax 102 U, 971128

Ann Diedrichs, PIK-INF

Tack för faxad kopia av fotografi av Gordons
skulptur. Tyvärr blev kvaliteten inte så bra per
fax, så det var svårt att få en föreställning om
skulpturen. Så om Du kan sända oss fotot per kurir,
så vore vi glada.

Ottosson

REGERINGSKANSLIET

ARKIVEXEMPLAR

P 2 Eu 1

1997-12-01

Nr. 35 ✓

(IN)

Utrikesdepartementet

Ambassaden

Informationsbyrån (PIK-INF)

Ann Diedrichs

Telefon 08 - 405 5706

VILNIUS

Wallenbergskulptur vid ambassaden i Vilnius

(1 bil. - fotografi)

Fax 267 A 1997-12-01

Översänder fotografi av Willy Gordons Wallenbergskulptur "Raoul Wallenbergs gärning".

Ann Diedrichs

Ifylles av postexp

Avsant med				Avs datum	Sign
☒ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☐ vanlig post	2/12-97	1A

SVERIGES AMBASSAD
BUDAPEST

TELEFAX Sid 1 (6)

1997-12-03

UTRIKESDEPARTEMENTET, nr 381

V (EC) P 2 Eu¹

Till: EC, ambassadör Martin Hallqvist

X

Delges:

Kohsehn

von Dandel

Carl Persson

Magnusson, Riga

Hallqvist, EC2

Olson, EI/ESOK

Amb Moskva

Wallenberg-Föreningen

Wallenberg

(1 bil)

Ur gårdagens Magyar Nemzet bifogas en artikel om Wallenberg i intervjuform med fru Lagergren Annan.

Lundvall

dep. 97-12-12

A.A. / *[signature]*

Adress
Ajtósi Dürer sor 27 A
1145 BUDAPEST

Telefon
+36 1 352 2804

Fax
+36 1 352 2807

Telex
225647

SVERIGES AMBASSAD
BUDAPEST2 (6)
Fax 381**Magyar Nemzet** den 2 december 1997*FN:s första dam om Raoul Wallenberg***Enligt deras tro är han fortfarande i livet****"Vi skulle inte kunna ta emot Nobels
fredspris"**

Annika Söder talesman i utrikesärenden meddelade på söndagens presskonferens i Stockholm, att under Jelcins Sverige-besök, som börjar idag, kommer även Wallenbergärendet upp på dagordningen. Regeringschefen Göran Persson kommer att ta upp frågan vid förhandlingarna med den ryske statschefen - meddelade MTI. Öppnandet av en del ryska arkiv har inte heller medfört något genombrott i efterforskningarna av den i Budapest efter andra världskriget spårlöst försvunne svenske diplomatens öde och de svenska berörda har uttalat sig pessimistiskt ang. möjligheterna till några som helst nya framåtskridanden. Den gemensamma svensk-ryska arbetsgruppen fortsätter undersökningarna av de i dagen komna dokumenten och sannolikt avlämnar de någon gång under nästa år en slutrapport. Gruppens ledare, Lage Olsson, sade att man lyckats gräva fram enorma mängder information, men hittills ännu inte lyckats lösa gåtan.

Nane Lagergren Annan är svenska, advokat, domare och målarkonstnärinna, men framför allt FN:s ghananske generalsekreterares hustru och den legendariske Raoul Wallenbergs kusin. Journalisterna kallar henne FN:s First Lady, d v s FN:s första dam. Fastän hon inte håller presskonferenser eller ger intervjuer, var hon en vacker hösteftermiddag villig att i närvaro av peruanen Ronaldo, en av generalsekretariatets medlemmar, samtala med skrivaren av dessa rader. Vi träffades i den eleganta indonesiska salongen. Första damen är en verklig svensk typ: lång och blond och om vilken man bör veta att hon i flera år verkade som FN:s

Adress
Ajtósi Dürer sor 27 A
1146 BUDAPEST
UNGERN**Telefon**
+36 1 352 2804**Fax**
+36 1 352 2807**Telex**
225647

3(6)
Fak 387

2

afrikanska missions juridiske rådgivare, där hon träffade sin man, Kofi Annan. De är båda skilda och har båda barn i sitt första äktenskap, men dock ingen gemensam arvinge.

- Raouls mor, May Wising Wallenberg - den berömde nervläkaren, professor Per Johan Wisings dotter, som efter att ha förlorat sin förste man, Raouls far tidigt, gifte sig med Fredrik von Dardel, Karoliska sjukhusets chefsdirektör - var till sin död övertygad om att Raoul lever - säger Nane. När May von Dardel fick veta att hennes son arresterats av den sovjetiska armén och bortförd till Sovjetunionen, vände hon sig genast till den sovjetiska ambassadören i Sverige, men fick inget svar. Till råga på allt hemkallades ambassadrisen till Moskva... May von Dardel skrev brev till Stalin, men vi vet inte om diktatorn någon gång fick denna skrivelse. På den svenske statsministern Tage Erlanders och utrikesminister Gunnar Hedlunds frågor svarade den sovjetiska regeringen att man inte kände till någonting om Wallenberg. Senare meddelades, att man visserligen söker efter honom i fångelserna, men utan resultat. Slutligen 1957, när tövädret började, uttalade sig efter förnyade svenska förfrågningar Gromyko, senare sovjetisk statschef, för Tage Erlander. Han meddelade, att man vid undersökningar av arkivmaterial hittat ett sådant dokument, om vilket det skulle kunna antagas, att det handlade om Wallenberg. Det gällde en handskriven rapport, som adresserats till Abakumov, Sovjets dåvarande minister för statens säkerhet, den 10 juli 1947, och som skrivits av Smolcov, hälsovårdschefen för Ljublankafängelset. Rapporten redogör för en fånges vid namn Wallenberg, dödsfall.

- Hurpass trovärdigt kan detta dokument anses vara?

Det finns inget godtagbart bevis för att Raoul skulle ha dött i fångelset! Smolcov dog nämligen under tiden, 1953 och Abakumov avrättades.

- Vad jag vet har flera år och t o m decennier senare anmält sig flera vittnen som säger att Wallenberg lever. Den världsberömda ryske författaren Solsjenitsyn har också skrivit om en svensk baron, en Erik Anderson, som skulle bo i Gulag.

Under 1970-talet meddelade de största svenska dagstidningarna Dagens nyheter och Expressen i artikelse-

4 (6)
Fax 28f

3.

rier att Wallenberg förts över till ett fängelse i det rumänska Sibius (Nagyszeben) och att den svenska underrättelsetjänsten planerat hans fritagande med hjälp av en rumänsk läkare, som hette dr Cuza, men seare framkom det att Raoul inte befann sig i Sibiu. Man sade också att Otto Danielsson, chefen för den svenska underrättelsetjänsten, skulle försöka byta ut Wallenberg mot överste Wennerström, vilken arresterats för spioneri för sovjetisk räkning. Den svenska televisionen visade intervjuer betr. Wallenberg och den inhemska opinionen krävde hans frigivande. I oktober 1989 reste min mor Nina - Raouls mors syster - och Raouls hanlvbror, professor Guy von Dardel, tillsammans med generalsekreteraren för Wallenbergsällskapet, Sonja Sonnenfeld, till Moskva, för att förhandla med myndigheterna. Under tiden studerade sällskapet 49 band hemliga dokument med en omfattning av nära 13000 sidor.

- Känner Ni till något om hur Wallenberg kom till Budapest?

Under sommaren 1944 hamnade också Ungern i historiens stormar och en internationell konferens anordnades i Stockholm för att rädda de europeiska judarna. Det var då den svenske kungen Gustav V beslöt att skicka ett personligt sändebud till Ungern, för att söka kontakt med Miklos Horthy och organisera en räddningsaktion. Den 32-årige Raoul Wallenberg anlände i juli 1944 till Budapest och vistades där till den 17 januari 1945 när de sovjetiska soldaterna påstås skulle ha fört honom till den sovjetiske överbefälhavaren. Den svenske ambassadsekreteraren Per Anger försökte påskynda att han skulle söka skydd innan de sovjetiska trupperna tog Budapest, men Raoul var inte villig att uppge sitt räddningsarbete.

Vi samtalade i 40 minuter. Då signalerade Ronaldo, Nanes hjälpofficer att generalsekreterarens hustru Nane inte kan svara på så många frågor, eftersom hon på grund av sin ställning är bunden av världsorganisationens neutralitet. Som svar på frågor t ex som varför Wallenberg arresterades och bortfördes till Gulag av sovjettryssarna och vilka de anklagelser var som anfördes mot honom under en hemlig förhandling i Gulag och om det överhuvudtaget förekom någon sådan, sade Nane bara:

Man kan bara spekulera....

5 (6)
Fax 381

4

- För inte så länge sen föreslog flera organisationer att man postumt skulle tilldela Wallenberg Nobels fredspris. Vad anser Ni om detta förslag?

Vad då? - frågar Nane förvånat i sin tur. Ett postumt fredspris? Nej, det kan vi inte godta. Raouls död har inte bekräftats på entydigt sätt. Enligt familjens tro lever han än. I år fyllde han 86 år.....

6 (6)
Fax 381

20

Magyar Nemzet 2/12-97

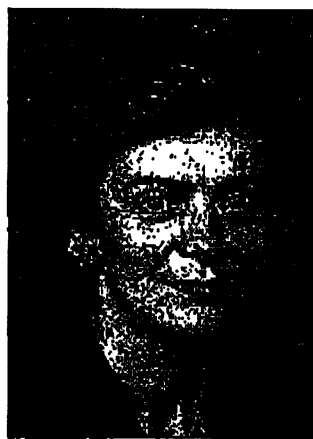
„Nobel-békedíjat nem fogadhatnánk el”

Az ENSZ First Ladyje Raoul Wallenbergről

Nane Lagergren Annan svéd hölgy, ügyvéd, bíró és festőművész, de mindenekelőtt Kofi Annannak, az ENSZ ghanai főtitkárának a felesége, a legendás Raoul Wallenberg unokahúga. A tudósítók az ENSZ First Ladyjének, az az első asszonyának nevezik. Bár nem tart sajtókonferenciákat és nem ad interjúkat, egy szép őszi délutánon hajlandó volt az ENSZ főtitkárság egyik tagjának, a perui Ronaldónak a jelenlétében beszélni a sorok írójával. Az elegáns indonéziai szalonban találkoztunk. A First Lady igazi svéd típus: magas, szőke asszony, akiről tudni kell, hogy évek óta volt az ENSZ afrikai missziójának jogi tanácsadója. Így ismerje meg férjét, Kofi Annant. Mindketten elváltak, mindketjüknek vannak az első házasságukból gyermekeik, közös utódok azonban nincsen.

— Raoul édesanyja, May Wising Wallenberg — a hírneves Per Johann Wising ideggyógyász-professzor leánya, aki első férjének, Raoul apjának korai elvesztése után férjhez ment Fredrik von Dardelhez, a stockholmi Karolina Kórház főigazgatójához — haláláig meg volt győződve arról, hogy Raoul él — mondta Nane. — Amikor May von Dardel meg tudta, hogy fiát letartóztatták a szovjet hadsereg és elhurcolták a Szovjetunióba, azonnal a svédországi szovjet nagykövethoz fordult, de nem kapott semmilyen választ. Ráadásul a nagykövét asszonyt vissza is hívták Moszkvába... May von Dardel levelet írt Szidlinnak, de nem tudjuk, hogy a diktátor valaha is megkapta-e az írást. Tage Erlander svéd miniszterelnök és Gunnar Hedlund külügy-

miniszter kérdéseire a szovjet kormány azt válaszolta: semmit nem tudnak Wallenbergéről. Később közölték: keresték ugyan a börtönökben, azonban sikertelenül. Végül 1957-ben, az olvadás időszaka-

Nane Lagergren Annan: A család híte szerint még él. Idén volt 86 éves...

kának elején a megismételt svéd érdeklődésre Gromiko, a későbbi szovjet államfő nyilatkozott Tage Erlandernek. Kijelentette, az archív anyagok vizsgálata során találtak egy olyan iratot, amelyről feltételezhető, hogy Wallenbergre vonatkozik. Egy kézírásos jelentésről volt szó, amelyet Abakumovnak, a Szovjetunió egykori állambiztonsági miniszterének címeztek 1947. július 10-én, s amelyet a Lubjanka börtön egészségügyi szolgálatának vezetője, Szmolcov írt. A jelentés beszámol egy Wallenberg nevű fogoly haláláról.

— Mennyire tekinthető hitelesnek a dokumentum?

— Nincs elfogadható bizonyíték arról, hogy Raoul meghalt a börtönben! Szmolcov ugyanis időközben, 1953-ban elhunyt. Abakumovot pedig kivégezték.

— Tudomásom szerint évekkel, sőt évtizedekkel később is több tanú jelentkezett, hogy Wallenberg él. A világghú orosz író, Szolovnyicin is írt arról, hogy egy svéd bíró, bizonyos Eric Anderson él a gulagban.

— Az 1970-es években a legnagyobb svéd lapok, a Dagens Nyheter és az Expressen cikksorozatok közölték arról, hogy Wallenberget a romániai Sibiu (Nagyszombat) börtönébe szállították, és a svéd titkosszolgálat kiszabadítását tervezte egy dr. Cuza nevű román orvos segítségével, de később kiderült, hogy Raoul nem volt Sibiu-ban. Arról is szó volt, hogy Otto Danielsson, a svéd biztonsági szolgálattól főnöke kicserélte Wallenberget Wennerstrom ezredessel, akit azért tartóztattak le, mert a szovjeteknek kémkedett. A svéd televízió interjúkat közölt Raoullal kapcsolatban, és a hazai közvélemény követelte a kiszabadítását. 1989 októberében anyám, Nina — Raoul édesanyjának a testvére —, továbbá Raoul féltestvére, Guy von Dardel professzor a Wallenberg Bizottság főtitkárával, Sonja Sonnenfelddel Moszkvába utazott, hogy tárgyaljon a hatóságokkal. A bizottság közben 49 kötetnyi titkos dokumentumot tanulmányozott, mintegy 13 ezer oldalnyi terjedelemben.

— Mit tud arról, hogyan került Wallenberg Budapestre?

— 1944 nyarán Magyarország is a történelem viharába került, és Stockholmban nemzetközi konfe-

renciát rendeztek az európai zsidók megmentése érdekében. Akkor határozta el V. Gusztáv svéd király, hogy kapcsolatba lép Horvay Miklóssal, és személyes megbízottját küldi Magyarországra egy mentőakció megszervezésére. A 32 éves Raoul Wallenberg 1944 júliusában érkezett Budapestre, és ott volt 1945. január 17-ig, amikor szovjet katonák állták meg a svéd főparancsnokságra kísérték. Per Anger, a svéd követség titkára sürgette, hogy rejtőzőn el, mire a szovjet csapatok elfoglalták Budapestet, de Raoul nem volt hajlandó abbahagyni életmentő munkáját.

Negyven percig beszélgettünk. Utána azonban Ronaldo, Nane segédtitkára jelezte, hogy Nane Lagergren Annan, az ENSZ főtitkárnak a felesége sok kérdésre nem válaszolhat, mert helyzeténél fogva kötelezi a világszervezet semlegessége. A legfontosabb kérdésekre írhát, hogy például: vajon miért tartóztatták le és hurcolták a gulagba a szovjetek Wallenberget és milyen vádakot hoztak fel ellene egy gulagbeli titkos tárgyaláson, ha egyáltalán volt ilyen. Nane mindössze annyit mondott:

— Csak találgatni lehet...

— Nemrég több szervezet javasolta: adjanak posztumusz Nobel-békedíjat Raoul Wallenbergnek. Mi a véleménye a javaslatról?

— Hogyan? — kérdezett vissza Nane döbbenten. — Posztumusz békedíjat? Nem... ezt nem fogadhatnánk el. Raoul halálát nem erősítették meg egyértelműen. A család híte szerint még él. Idén volt 86 éves...

Ferrey János

Az ENSZ First Ladyje Raoul Wallenbergről Mitől szerinte, még életben van

Amika Söder külügyi szövegíró vasárnap stockholmi sajtótájékoztatóján bejelentette: Jelenleg ma kez-
dőző svédországi látogatása során megrendezte került a Wallenberg-ügy
100. évfordulója alkalmából
folytatandó tárgyalásán — jelentet-
te az MTI. A szovjet archívumok
egy részének megnyitása sem ho-
zot titkokat a másfél világháború
után Budapestre menekült és ott-
tűnt svéd diplomata sorának kula-
lissáiról, és ezért a svéd illetékesek
buzgalmaival vélekednek bármilyen
újabb előrelépés lehetőségéről. A
két-
két svéd-orsz munkacsoport
folytatja a napvilágra került doku-
mentumok vizsgálatát, s valószí-
nűleg valamikor a jövő évben ké-
szíti el végső jelentését. Lage Ol-
son, a csoport vezetője elmondta,
hogy órási mennyiségű informá-
ció sikerült előhozni, de eddig
nem tudták megoldani a rejtélyt.
(A témáról kapcsolatos az
ENSZ székházban készült inter-
júkat a 20. oldalról)

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

TELEFAX

Sid. 1 (2)

1997-12-03

Nr 434

Aambs Stefan Gullgren

Beckman 980123
Delgiron and Lichten
ea

1997-12-03		
AND	GE	MAL
P	2	Eu 1

UTRIKESDEPARTEMENTET

Till: EC

Kopia: EI (Olson), tacksam refax amb Riga

Re Jeltsins statsbesök - uttalande av
presstaalesmannen Jastrzjembiskij om Raoul Wallenberg

(1 bil.)

Översänder närslutet ITAR-TASS-telegram som återger uttalanden igår av presidentens presstaalesman Sergej Jastrzjembiskij om Raoul Wallenberg. Jastrzjembiskij tolkar utgången av samtalen mellan Jeltsin och statsministern som att frågan om Raoul Wallenbergs öde inte längre är en politisk fråga i de rysk-svenska relationerna.

FREDÉN

Postadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60
119 590 MOSKVA

Besöksadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60

Telefon
(095) 956 12 00
(503) 956 12 00

Telefax
(095) 956 12 02
(095) 956 12 03 (viseringsavd)
(095) 956 12 04 (handelsavd)

Telex
64-413 410

011 3 INF 0230 TASS LY326 E220 EN
SWEDEN-RUSSIA-WALLENBERG

.Ill-feelings over Wallenberg issue go.

3/12 Tass 12

By Nikolai Vukolov, Igor Shchyogolev

STOCKHOLM, December 3 (Itar-Tass) - Swedish Prime Minister Goeran Persson thanked visiting President Boris Yeltsin for the efforts he contributed to unravelling the fate of Raoul Wallenberg, the Swedish diplomat who vanished in the post-war Soviet Union.

The president's press secretary Sergei Yastrzhebsky told reporters on Tuesday night that the talk of Yeltsin and Persson suggested that the fate of Wallenberg is no longer a political issue in the Russia-Sweden relations.

The topic "does not exist for us as an issue", but is a field of historic research, Yastrzhebsky said.

He reaffirmed a readiness of the Russian side for further dialogue with Sweden about Wallenberg.

If there is any possibility to find more documents that would shed light on the Wallenberg history, it will be used, he promised.

Wallenberg, a diplomat with the Swedish mission in Nazi-occupied Budapest, was arrested by Soviet counter-intelligence in January of 1945 as the Soviet army entered Hungary.

Archives suggest that he was moved to Moscow and died in the Lubyanka prison in 1947. Sweden was informed that his death was caused by myocardial infarction.

Wallenberg's fate was long in the shroud of secrecy which caused ill-feelings in Sweden.

Moscow became quite open on the issue in the 1980s and 1990s. A Russian-Swedish expert group has been at work for years looking for revealing evidence. Kremlin representatives say the group gets personal backing from Yeltsin.

lyu/

030351 DEC 97

P2 Eu1

22/12/97 11:22 Ugr
P2 Eu1

Author: Peter (UD) Landelius at (Pk)BuenosAires-amb

Date: 1997-12-03 12.14

Priority: Urgent

Receipt Requested

TO: (UD) UD-PIK-PR at (Pk)UD-1, (UD) UD-AME at (Pk)UD-2, (UD) UD-PIK-INF at (Pk)UD-1

Subject: Wallenbergmonument

Argentinska utrikesministeriet har utfärdat följande presskommuniké:

"Con el auspicio de la Cancillería Argentina y la Embajada del Reino de Suecia en Buenos Aires, el Gobierno Argentino ha decidido honrar la memoria del ex-diplomático sueco y víctima de la Segunda Guerra Mundial D.Raoul Wallenberg, quien salvó la vida de varios miles de judíos durante esa contienda militar.

Con tal fin, la Cancillería y la Embajada, junto con el Gobierno de la Ciudad de Buenos Aires, denominará Plaza Suecia al sitio donde un monumento a Raoul Wallenberg será emplazado hacia el mes de junio del año próximo."

I fri svensk översättning:

"Under medverkan av argentinska Utrikesministeriet och Kungariket Sveriges ambassad i Buenos Aires har Argentinas regering beslutat hedra minnet av förre svenske diplomaten och offret för andra världskriget Raoul Wallenberg, som räddade livet på flera tusen judar under denna våpnade konflikt.

I detta syfte kommer Utrikesministeriet och den svenska ambassaden att tillsammans med staden Buenos Aires' regering ge namnet Plaza Suecia åt den plats där ett monument till Raoul Wallenberg kommer att placeras närmare juni nästa år."

(Vi har samrått om att kommunikén skulle utfärdas men inte om dess formuleringar. Platsen har inte fastställts ännu.)

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

Aambs Stefan Gullgren

TELEFAX

Sid. 1 (2)

1997-12-04

Nr 437 ✓

1997-12-04

LO: ✓

UTRIKESDEPARTEMENTET

Till: EC^x

Kopia: EI^x (Olson), tacksam refax amb Riga

orig HP 1 Er¹
P 2 Eu¹

M
(han ex)

Re Primakov om DC-3:an och Raoul Wallenberg

(1 bil.)

Delges:

Kabo

von Dandel

Carl Persson

Makinen

Merinaï

Wallenberg-Föräring

ITAR-TASS rapporterade igår kväll från utrikesminister Primakovs presskonferens i Stockholm och om dennes uttalanden beträffande DC-3-ärendet och Raoul Wallenberg. Enligt ITAR-TASS skall Primakov under sitt samtal med utrikesministern bl a ha överlämnat dokument rörande DC-3:an. Han skall vidare ha konstaterat: "We have resolved this issue". Beträffande Raoul Wallenberg skall Primakov ha uttryckt tvivel beträffande möjligheterna att Wallenberg kan ha varit vid liv även efter 1947.

ITAR-TASS-telegrammet bifogas. Beklagar att inledningen av telegrammet har fallit bort, vilket beror på ett tekniskt fel i överföringen från ITAR-TASS till ambassaden.

exp. 97-12-05 FREDÉN

a.a. / ✓

Postadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60
119 590 MOSKVA

Besöksadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60

Telefon
(095) 956 12 00
(503) 956 12 00

Telefax
(095) 956 12 02
(095) 956 12 03 (viseringsavd)
(095) 956 12 04 (handelsavd)

Telex
64-413 410

109 3 INF 0227 TASS NJ564 E220 EN
SWEDEN-RUSSIA-MINISTRY

.Russia gives Sweden documents on DC-3 plane downed in 1952.

3/12 Tass 228

By Nikolai Vukolov and Igor Shchegolev

STOCKHOLM, December 3 (It!

jswianffredkinitneys1Wv'e\Q rimakōv on Wednesday gave his Swedish counterpart L Hjelm-Wallen documents concerning the Swedish plane DC-3 which had been shot down over neutral waters in 1952.

Primakov told journalists that at the time of the incident the plane had not been identified and none of its crew members had survived.

The documents, found in the Russian president's archive, are a codified telegram from the commander of the Baltic air-defence troops to the Soviet defence minister, the Soviet defence minister's report to Josef Stalin and a note written by the-then first deputy foreign minister Andrei Gromyko and Rodion Malinovsky, who was the commander of the Far Eastern military district at that time, for delivery to Sweden.

Primakov said that if any of the crew members had survived no one would have dared report false information to Stalin.

He said 29 documents related to the case had been found in the archive, but only three were of any value. "We have resolved this issue....," he added.

Speaking about the fate of Swedish diplomat Raoul Wallenberg, Primakov said that "We have obtained practically all documents and archival materials which can shed light on Wallenberg's fate."

"He, as dead after 1947 and we have no grounds to believe that he wasn't," he said.

At the same time, the minister said that of any new documents were found, Russia would notify Sweden thereof.

zak/

031802 DEC 97

57538002

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

Aambs Stefan Gullgren

TELEFAX

1997-12-05

Sid. 1 (4)

Nr 440 ✓

UTRIKESDEPARTEMENTET

Delges:

*Kales
von Dardel
Carl Persson
Wallenberg-föreningen*

Till: ^XEC (Hallqvist)
Kopia: EI (Olson), tacksam refax amb Riga ^X

Re Wallenberg - ryska media om justitieminister Stepsjins möte i Stockholm med Raoul Wallenbergs släktingar

(3 bil.)

exp. 97-12-12

1. I dagens "The Moscow Times" (5 dec) publiceras en artikel med rubriken "Russia to Review Wallenberg Mystery" som bl a redogör för justitieminister Stepsjins möte med Guy von Dardel och Nina Lagergren i Stockholm igår. Enligt artikeln skall Stepsjin ha uttalat sig positivt om möjligheterna att nå en slutlig lösning på mysteriet med Wallenbergs försvinnande samt återfinna relevanta dokument i ryska arkiv. Stepsjin citeras vidare ha sagt (i MT:s engelska version) "This affair can only be over when the remains /of Wallenberg/ are back in his homeland".

2. I ett ITAR-TASS-telegram från igår kväll (4 dec) återges ytterligare uttalanden av Stepsjin. Denne skall bl a ha förklarat att "there are three or four places where it is possible either to find Wallenberg's remains or establish exact places where he could be buried." Stepsjin skall därtill ha framhållit att ryska företrädare gått med på att än en gång höra en förhørsledare som varit verksam i det sovjetiska högkvarteret i Debrecen vid tiden för Wallenbergs försvinnande.

3. Slutligen innehåller dagens "Segodnja" en bild med bildtext från gårdagens möte mellan Stepsjin och von Dardel/Lagergren.

Artiklarna från "The Moscow Times" och "Segodnja" samt nyhets-telegrammet från ITAR-TASS bifogas.

FREDÉN

Postadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60
119 590 MOSKVA

Besöksadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60

Telefon
(095) 956 12 00
(503) 956 12 00

Telefax
(095) 956 12 02
(095) 956 12 03 (viseringsavd)
(095) 956 12 04 (handelsavd)

Telex
64-413 410

Russia to Review Wallenberg Mystery

COMBINED REPORTS

STOCKHOLM, Sweden — Russia pledged Thursday to renew a search for information that could shed new light on the fate of Swedish diplomat Raoul Wallenberg, who disappeared after saving thousands of Jews during World War II.

Justice Minister Sergei Stepashin agreed to investigate again and try to find all possible documents related to the 50-year-old case that may still be missing.

"This affair can only be over when the remains [of Wallenberg] are back in his homeland," Stepashin said at a news conference after meeting Wallenberg's half brother, Guy von Dardel.

He made the remarks on the last day of President Boris Yeltsin's three-day visit to Sweden, during which the president headlines with announcements on arms control and Moscow's intention to cut its military forces' northwestern Russia by 40 percent. Yeltsin's talks Wednesday focused on investment and trade deals. (See Business, Page 13)

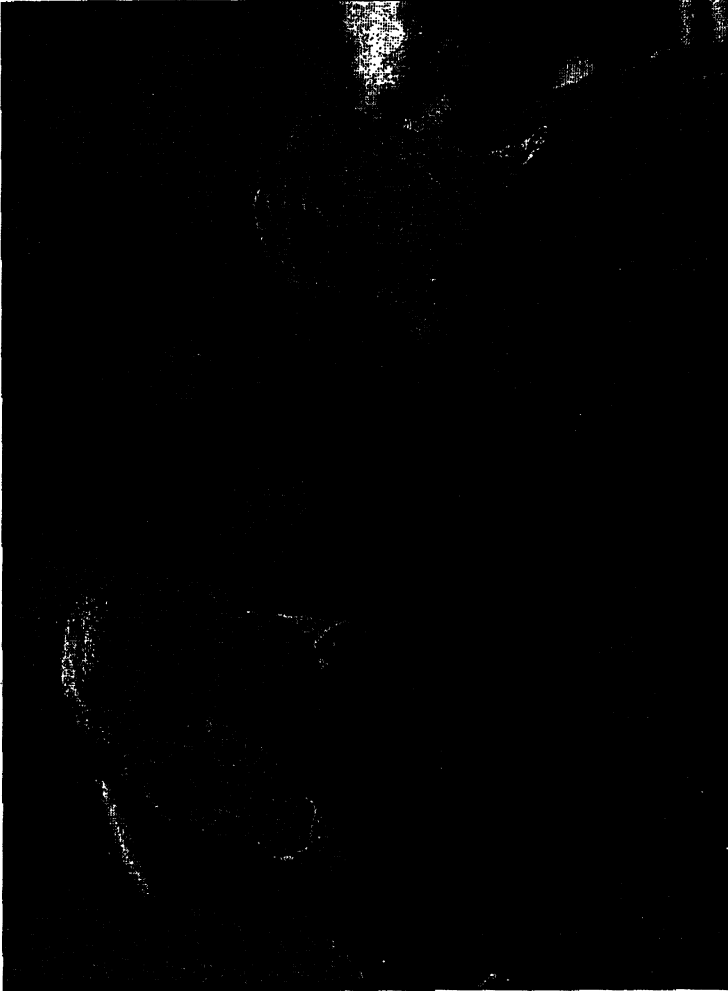
Yeltsin, looking frail and walking very slowly, also visited the grave of murdered former Swedish Prime Minister Olof Palme, who was assassinated in 1986, before saying farewell to the Swedish royal family and heading to Stockholm's international airport.

Also as part of the visit, Russian Foreign Minister Yevgeny Primakov unveiled Wednesday a memorial to Russian prisoners of Sweden who died in captivity during the 1788 war.

Some 700 Russians were captured in the battle of Hogland and the Swedish naval victory of Svenskund after Sweden's King Gustav III attacked Russia to regain Finnish territory.

The mystery of Wallenberg, a member of Sweden's most powerful industrial family, has dogged relations between Stockholm and Moscow since his disappearance in 1945 when in Budapest where he worked during the Nazi occupation until the arrival of Soviet troops.

Thousands of Hungarian Jews are

Yeltsin and his wife, Naina, leaving a cemetery after laying a wreath on Palme's grave during the last day of their Sweden visit.

archives but he said the documents may have been destroyed in the 1950s as it was not in the interests of the then Soviet leadership to release them.

"None of the archives are closed," said Stepashin, adding he was relatively optimistic that the affair could be solved once and for all and the missing documents found.

A joint Swedish-Russian working group is continuing to investigate the Wallenberg affair, and is expected to release its final report sometime in 1998.

(Reuters, AFP)

documents related to the Wallenberg affair, again searching the archives in Moscow and the jail where the Swede was held after being arrested on a charge of spying.

He said there were two documents that were needed — the record of the sentence that was passed by a panel of three Soviet judges, and a record of when and where he died.

"These two documents have not been found yet in the state archives," Stepashin said.

He denied there were any secret

thought to have escaped Nazi gas chambers because of Wallenberg, who issued them with Swedish passports and hid them in safe houses.

He was last seen being driven off to see the commander of Soviet troops and a Russian doctor's note says he died in a Moscow jail of a heart attack in 1947.

But his family has always disputed this version of events. They question the authenticity of the note since Wallenberg was only 34 and in good health.

Stepashin said Russia would look to see if they could find any of the missing

178 3 INF 0434 TASS PB558 E220 EN
SWEDEN-RUSSIA-WALLENBERG

.Russia to try to establish place of burial of Wallenberg.
4/12 Tass 313
By Nikolai Vukolov

STOCKHOLM, December 4 (Itar-Tass) - The Russian side will make efforts to try to find the exact place of the burial of Swedish diplomat Raoul Wallenberg, Minister of Justice of Russia Sergei Stepashin, currently in Sweden within the framework of President Boris Yeltsin's state visit to this country, told a news conference here on Thursday.

According to Stepashin, "there are three or four places where it is possible either to find Wallenberg's remains or establish exact places where he could be buried."

Sergei Stepashin met on Thursday with Wallenberg's half-brother Guy von Dardel and his niece, Nina Lagergren.

The minister of justice said new efforts would be made to determine Wallenberg's fate, including to hold talks with those persons who could communicate with the Swedish diplomat during his prison detention.

At the same time Stepashin stressed that no new documents concerning Wallenberg's case had been discovered in the Russian archives. "If they had been found we would have handed them to Sweden," the Russian minister assured journalists stressing that one should not rule out the possibility that the further searches would yield some results.

Asked if he thought the truth would ever be known, he replied: "Yes, I think so," noting that Russia would not close the case of Raoul Wallenberg "until his remains are returned to Sweden."

The fate of Wallenberg has been an object of a special interest to the Swedish public and politicians.

Raoul Wallenberg disappeared in 1945 in Hungary after saving thousands of Jews from Nazi death camps. He was arrested by the Soviet counterintelligence service in the Hungarian town of Debrecen on January 17, 1945 at the age of 32.

Later he was transported to Moscow and died, as it was reported to the Swedish side, two years later on July 17, 1947 allegedly of a "heart attack" at the Lubyanka prison in Moscow.

Russian Foreign Minister Yevgeny Primakov stated at a news conference in Stockholm on Wednesday that "practically all documents and archives' materials were studied, which could throw light on the fate of the disappeared Swedish diplomat. After 1947 Wallenberg was not reported alive. We have no grounds to believe that it was not so."

Sergei Stepashin said Russia and Wallenberg's family had agreed to continue their efforts to determine "exactly when and where he died and where his remains could be."

The minister emphasised that Russian representatives had agreed to meet again with one of the last known people to see Wallenberg alive, an interrogator at the Soviet headquarters in Debrecen.

For a long time all information about Wallenberg was kept secret, and only in the 1980s-1990s some concrete data appeared.

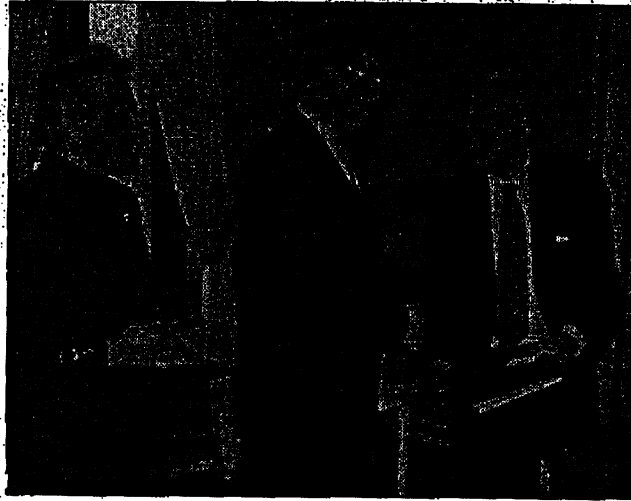
The joint Russian-Swedish group of experts for ascertaining Wallenberg's fate has been working. Its activities rely on support by President Boris Yeltsin, whom Swedish Premier Goeran Persson thanked during their talks in Stockholm for the efforts to determine Wallenberg's destiny.

grn/

042306 DEC 97

58231003

Поиски информации по делу Рауля Валленберга будут продолжены

Сопровождавший президента Бориса Ельцина в его поездке в Швецию министр юстиции РФ Сергей Степашин (в центре) встретился в Стокгольме с Никой Лагергрен (слева) и Гаеком фон Дарделом, родственниками шведского дипломата Рауля Валленберга, пропавшего в годы второй мировой войны. Россия обещает продолжить поиски в своих архивах любой информации, которая может пролить свет на таинственное исчезновение шведского дипломата в Венгрии, спасшего жизни тысячам евреев в нацистских концлагерях.

REUTERS

LEIF R. JANSZON/REUTERS

Sey
S/m

BAKER & MCKENZIE

ADVOKATBYRÅ

ERIKSBERGSGATAN 46
P.O. BOX 26163, S-100 41 STOCKHOLM
TELEPHONE: +46-8 676 77 00
TELEFAX: +46-8-24 89 20

FACSIMILE TRANSMISSION

DATE: 5 December 1997
TO: Henric Ankarcrona, Hinc Asset Management
Telefax No. 08-611 82 16

Peder Bonde, Investor, Inc.
Telefax No. +1-202-393 4422

Jan Eliasson, Utrikesdepartementet
Telefax No. 08-723 11 76

Caroline Wallenberg, Minster Ellison
+61-2-9235 2711

Henry Montgomery (med post)

FROM: Claes Cronstedt

RE: **The Raoul Wallenberg Prize**

TOTAL NO. OF PAGES (INCLUDING THIS ONE): 12

The information contained in this facsimile is intended for the named recipients only. It may contain privileged and confidential information and if you are not an intended recipient, you must not copy, distribute or take any action in reliance to it. If you have received this facsimile in error, please notify us immediately by reverse charge telephone call to +46-8-676 77 00 and return the original to the sender by mail. We will reimburse you for the postage.

MESSAGE

Proof copy för kännedom.

T H E R A O U L

PROOF COPY

W A L L E N B E R G

P R I Z E F O U N D A T I O N

BACKGROUND TO RAOUL WALLENBERG'S MISSION

By the spring of 1944 the world had finally awakened to what Hitler's "final solution of the Jewish problem" actually meant. Bits of information about the Nazi death camps had begun to leak out as early as 1942, but were considered so incredible that Allied leaders chose not to believe them. But in May 1944, the first unimpeachable eyewitness accounts of what was actually happening at Auschwitz reached US President Roosevelt.

The newly established US War Refugee Board was set in motion. Its first task was to find a person from a neutral European country who could – and would – operate in occupied lands on a mission to rescue as many people as possible. They found Raoul Wallenberg. In the weeks ahead, the US Ambassador to Stockholm proceeded to persuade a doubting Swedish

Foreign Ministry to post him as a Second Secretary at the Legation in Budapest.

ASSIGNMENT HUNGARY

Hitler's plans for the annihilation of the entire Jewish population in German-occupied countries began late in Hungary. Although Hungary had joined forces with Germany against the Soviet Union in 1941, its Jewish population was largely spared the fate of Jews in other East European countries. At the beginning of 1944, about 700,000 Jews were still living in Hungary.

Time was already running out when Raoul Wallenberg arrived in Budapest in July of 1944. Hitler's diabolically efficient mastermind of the Final Solution, Adolf Eichmann, had already seen to the deportation of more

than 400,000 Jews in the space of two months. Men, women and children were crammed into freight cars and shipped off to the crematoria.

Wallenberg had to work fast. He had no time to waste on diplomatic niceties or protocol. His unconventional methods of operation included everything from bribery to threats of blackmail. At first, his colleagues at the Swedish Legation were shocked, but when they saw the results, he quickly won them over.

The young diplomat's first task was to design a document that would give a measure of immunity to Jews in their dealings with the German and Hungarian authorities. Here, Wallenberg drew on the weakness the German and Hungarian bureaucracies had for anything suggesting officialdom.

The outsides of the "passports" he had printed were the blue and yellow of Sweden's national colors, with the distinctive Three Crowns royal coat of arms prominently displayed in the center. The first page bore what looked like authentic stamps and signatures. These "protective passports" were totally worthless under international law, but they served their purpose with the low-ranking officials and police the

documents were designed to impress. Jews who had them were not harassed.

Wallenberg's next project involved what became known as the "Swedish houses" – more than 30 buildings in the Pest district where Jews could seek shelter. He hung a big Swedish flag outside the door of each one and proclaimed the building Swedish territory. At one point, 15,000 people lived in the "Swedish houses."

With Soviet troops drawing near and the end of the war in sight, Eichmann stepped up the pace of deportations. Conditions for Jews deteriorated rapidly. Running out of the more elaborate printed "passports," Wallenberg issued a simplified version, a mimeographed page that bore only his signature. In the prevailing chaos, even this worked.

Eichmann's death marches kept going on, driving Wallenberg to try harder. He had to watch as endless columns of thousands of hungry and suffering Jews marched past. He never gave up, distributing food and medicine, and where he could, his improvised protective "passports." Alternately threatening or bribing the Nazi guards, he managed to secure the release of at least those who carried the fake Swedish documents.

WHAT HAPPENED TO RAOUL WALLENBERG?

On January 13, 1945, the Soviet troops advancing into Budapest encountered a man standing alone outside a building with a large Swedish flag flapping over the door. Raoul Wallenberg told the Soviet sergeant in command that he was the Swedish chargé d'affaires for the parts of Hungary liberated by the Soviets, and asked for, and was given, an appointment four days later at Soviet military headquarters in Debrecen, east of Budapest.

On his way out of the capital on January 17 together with a Soviet escort, Wallenberg had his chauffeur stop at the "Swedish houses," where he said goodbye to some of his friends. He told one colleague, Dr. Ernő Pető, that he was not sure whether he would be the guest of the Soviets or their prisoners. Whatever the

case, he thought he would be back inside of a week — but he never returned. He was arrested and imprisoned in the Soviet Union. To this day, what happened to him remains shrouded in mystery.

The fate Raoul Wallenberg suffered was ironically one from which he managed to save so many others. And while there is much about what happened in Budapest that we still do not understand, in the final analysis it matters little how many people he actually saved. What matters most is that he chose to help, and by so doing, was able to make a difference.

Raoul Wallenberg was made an honorary citizen of the United States in October 1981 and shortly afterwards, of Canada and Israel.

T H E R A O U L W

THE FOUNDATION

Life is worth living when people show respect for each other, when no one lives in fear and want. It is the aim of this Foundation to find and honor people who devote their lives to promoting these principles, which Raoul Wallenberg exemplified.

The Foundation was established as a charitable trust in October 1997 with the stated goal of keeping the name and deeds of Raoul Wallenberg alive for future generations through the annual award of The Raoul Wallenberg Prize. Its assets come from gifts, legacies and the interest these assets earn. The Board, headquartered in Stockholm, administers the Foundation's funds and oversees its activities.

THE BOARD MEMBERS

Mr Henric Ankarcrona,
Hine Asset Management AB

Count Peder Bonde,
Investor Inc.

Count Claes Cronstedt,
Baker & McKenzie

Mr Jan Eliasson,
State Secretary for Foreign Affairs

Judge Henry Montgomery,
*Former President of the Administrative Court of
Appeal in Stockholm*

Ms Caroline Wallenberg,
LL. M.

L E N B E R G P R I Z

THE PRIZEWINNER

The example of Raoul Wallenberg sets the standard by which the judges select a prizewinner. He or she must be a person who has displayed singular heroism or courage, in total disregard to personal gain or danger, in furthering a humanitarian goal. Ideally, the choice will fall on someone who has selflessly provided humanitarian assistance or saved lives under conditions of armed conflict or military occupation. The main objective is to inspire young people to behave in times of crisis in the spirit of Raoul Wallenberg.

The laureate will be announced on January 17, the day Raoul Wallenberg disappeared. The official award will take place in Stockholm the following May.

THE JURY

The jury consists of 11 members to be appointed by the Board. They must have a proven interest in humanitarian affairs and be of a suitable station in life. Diversity will be encouraged but not mandated. Race, religion, sex, national origin or professional standing are not determining factors in choosing judges.

THE FOUNDATION'S EXECUTIVE SECRETARIAT

The Executive Secretariat of the Foundation is the Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law (RWI). This is an academic institution formed in 1984 at the University of Lund, Sweden. RWI is a charitable trust, supported by annual grants from the Swedish Ministry for Foreign Affairs, whose purpose is to promote research, training and academic education in the fields of human rights and humanitarian law.

The RWI works in close cooperation with a number of academic institutions and international organizations dealing with human rights and humanitarian law. With its own research library, the RWI initiates, develops and supports studies in public international law and human rights and humanitarian law.

In cooperation with the Swedish International Development Cooperation Agency (Sida), it organizes an academic program for the dissemination of human rights standards and democratic values in developing countries, particularly in Africa and Asia.

E F O U N D A T I O N

NOMINATION PROCEDURE

Any organization or individual may nominate a candidate to the Prize. Deadline for nominations is May 31. The Letter of Nomination should contain the following particulars:

- personal information on the nominee
 - a description of his or her activities and what they achieved
 - documentation of the activities
 - status of the nominator (individual, NGO, national institution etc.), and whether there is any direct or indirect association between the nominator and the nominee
 - references (addresses and phone numbers) of individuals who may be contacted by the jury for more information or corroboration
-

Edition S

FOUNDATION DONORS

The Raoul Wallenberg Prize Foundation welcomes contributions from those who support its goals. It has established the following criteria for prospective donors:

- all contributions, whether monetary or in kind, are given in the spirit of the aims of the Foundation;
- no benefit or gain will be sought, directly or indirectly, by the donor;
- the donor supports the total confidentiality and independence of the board and the jury.

The names of founding donors will be made known internationally and the donors themselves will be invited to the award ceremony in Stockholm.

ADDRESS FOR CONTRIBUTIONS

The Raoul Wallenberg Prize Foundation

P.O. Box 26163

100 41 Stockholm

Sweden

tel +46 8 []

fax +46 8 24 89 20

PRELIMINARY TIMETABLE

November 1997

The Foundation's board begins the appointment of jury members and starts fund raising

December 1997

Nominations begin

31 May 1998

Deadline for nominations

June–November 1998

Nominations reviewed

1 December 1998

Presentation of nominees to the jury

1–15 January 1999

Jury selects prize winner

17 January 1999

Announcement of prize winner

January–May 1999

Ceremony preparations

May 1999

Prize ceremony

ADDRESS FOR NOMINATIONS

The Executive Secretariat
of the Raoul Wallenberg Prize Foundation

Raoul Wallenberg Institute of Human Rights
and Humanitarian Law

P.O. Box 1155

221 05 Lund

Sweden

tel +46 46 222 12 39

fax +46 46 222 12 22

rwprize@rwi.lu.se

www.ldc.lu.se/raoul/rwprize

T H E R A O U L

W A L L E N B E R G

P R I Z E F O U N D A T I O N

SVERIGES AMBASSAD

MOSKVA

Tel: +7 (503 alt. 095) 956 12 00

TELEFAX

Fax: +7 (503 alt. 095) 956 12 02
Telex: (64) 413410 svsk su

P 2 Ew

Adress: LAKE OLSON / Martin Hallqvist		Datum: 12/7/97	Dnr:
Handläggare: Foreign Ministry		Avd:	Grupp:
Totalt antal sidor: 4		Avs.	Kl.
			sign.

Please would you forward this letter to
Amb. Magnusson to Riga and
read yourselves and discuss.
You know where I am!

exp.
(97-12-08)
se bil.

Best
Susan

a.a. / Lu

371- 782- 8031

December 7, 1997

FACSIMILE TO Ambassador Hans Magnusson, Riga
FROM Susan Ellen Mesina, ARK + Moscow

1. Regarding the PRISONER FILES: We met with Mr. Vinogradov at about 1 o'clock on the 4th to discuss matters. He was very cordial, recommended that I go out and see the sights of Moscow. I told him that my mother had a heart problem and so, were it not for the seriousness of this work, I would not be in Moscow and therefore my only interest was in doing whatever files he had available as soon and as thoroughly as possible. He said most apologetically that he did not have all of them available. I assured him I was not "worried" about having all at once, only about being able to make substantial inroads. We agreed that I should come back in January, after the holidays, and stay for a longer period -- a matter we should discuss below.

Following this, I met with the archivist Uri Michaelovitch (the man I believe who found Raoul's possessions and who was retiring as of Friday.) He was a little nervous about being detained from his retirement. Be that as it may, they were well prepared. He informed me that certain files they did not have and recommended that we apply to the various nations (luckily, Balts, Ukraine and Hungary) Most of these were periphery files, of no really consequence to my work. The disappointments were Kurt Becher (and I will apply to Budapest), Tibor Clement (the same) Lucien Goaze and Dr. Jacobson which I will also discuss below under the medical section.

He then referred to problems with other files of value, which was however solved by showing me the "prisoner of war" file. They emphasized that this was not the "criminal" file that no such file exists. I repeatedly asked if by that they meant the "investigative" file but I only got the same phrase repeated over and over again, which is clearly the designated message. This topic --- prisoner of war file -- will be pursued more seriously throughout.

In any case, they are making available the following files which from my point of view is a very valuable chunk of work and frankly I was both surprised and impressed.

Beckerle, Bergemann, Weissbrot, Van Der Wals, Glasowski (he exists: Gottlieb, Hoffstetter, Grossheim+Krisko, Gfrorener (which I have almost finished -- an amazing gift); Hille, Carlson, Kitchmann, Kovacs, Konoye !!!!!, Krummei, Loyda, Nakamura, Papp, Rach+Padewski, Schandl, Steinberg !!!!!, Hatz, Richter; and possibly Pelkonen and possibly von Schwab (for which I am crying) and could be Schlitter.

The advantage of this particular selection is that rather than be ~~given~~ given a disparate group of individuals, there are a number of cross+references among these particular groups so in fact they have equipped me with a good structure from which to both verify information and to do an in+depth study of routing patterns..

Gfrorener is an eye-opener, and I need to hear from you by return fax exactly what you were able to see of his interrogation file (or were told) because knowing the structure of his processing in the Gulag, the questions become much more particularized. More I cannot say now.

Ambassador Hans Magnusson/ 2

Regarding the issue of working on weekends or paying extra monies for the presence of the retired archivist, the rules of the FSB are such that this is not possible and-or they opted for their holiday. This means that in all I will have ten and a half working days unless I miss Christmas. I do not mind because I think the nature of the files makes up for the limited time period. I doubt we will be able to do all of those on the list, given the meticulousness of my information collecting process.

I forgot to mention that I have prepared a form for compiling or, at least, presenting this information which Vinogradov reviewed and was quite impressed. Svetlana has translated it into Russian. I have promised him one set of such forms, the Embassy will have one and I will have one.

I am doing the best to impress upon my co-workers the issue of confidentiality. And also to Vinogradov we have discussed this. I told him that from my point of view, quiet serious work is the tone. And in fact there really is little to discuss, other than the trading of theories and rumors, if we cannot reconstruct Raoul's paper trail which remains my goal. I am already satisfied that these files could provide us with both data and means to arrive at that -- or a very close parallel (data figures).

Unfortunately, where the confidentiality issue is concerned, Marvin faxed the entire list/need to know to Gennadi at Memorial which I find quite maddening. I haven't even faxed mine to my own ARK colleagues. So when he arrives tonight I will ask him to get it back and to impress upon the Memorial folk the need for limited knowledge of this work. I understand why Marvin did this -- but in many respects I am including the Memorial folk as a courtesy to them. I do not need them to pursue the method that I have in mind and feel the less said the better. And so in this regard, the costs so far are low and will remain such.

2. Regarding the MEDICAL PROPOSAL: I have met with Dr. Gushansky and will meet with Prokopenko when Marvin arrives and we can determine a time. Gushansky has offered to show me next Saturday all the findings of his previous work under the grant from Tetra Laval which could conceivably provide other useful data which has not been available until now.

One thing is clear : Prokopenko and Gushansky are on the opposite sides of the fence from Dmitrieva and so I have to re-think the business of team or how to phrase it. I have emphasized to Gushansky that this time particularly, there is to be no question of "fame and glory" for those looking because it will effect the ability to deal with any real result. That this must be done seriously and quietly and not become a battleground for other issues. That, harsh as this may seem, it is to be purely for Raoul. Let's see if the Ministress of Health will buy it. Or better, I should design this work so that the two are not brought into contact or conflict.

AND NOW I NEED YOUR HELP: Dr. Jacobsson file they believed to be in Estonia. Hopefully this is not a run around, but they were pretty consistent in their report. As you are Ambassador to the Balts, I was hoping that with some speed you could inquire of the proper Estonians to produce a file of one Dr. Jakobsson, First Name and Patronymic Unknown, Medical doctor, born or from Tallin, Jewish. However Jakobson's there may be from that time, there would be less

Ambassador Hans Magnusson73

born circa 1895/1898 who was in the hospital at Magnitogorsk, possibly a prisoner at Verchne-Uralsk. While I do not expect him to be alive, there is a question of his family if any, but specifically -- the date of his treatment at Magnitogorsk. ...and how long he remained there.

I know you are skeptical of this particular form of approach, but I am not. I see here a man, PRISONER X, who was in good health (as described by his cellmates) during the "known" period of detention, but from Kowalski, Jakobson-von Schwab and a number of individuals at Vladimir we get the same mention of liver problems. Besides the fact that I find it improbable that these reports could be a "conspiracy" to promote the ghost of Raoul, the fact is that they are checkable. If we had a very specific time period, we could access incoming registries and outgoing, looking for a prisoner under whatever name, born 1912 with this particular diagnosis, and whatever other details work to narrow down the field.....article and sentence maybe, maybe not.

Jakobsson's file -- in the absence of von Schwab -- could at least close the wound wrought by not being able to check von Schwab's testimony in full. Also as he was a doctor, any followup like memoirs, if we were to be so lucky, would be more informed and take us even closer to finding the patient in question.

The other prisoner whose file could provide medical information is Bogdanos, whose file must be in Lithuania from where he was released. As you know he is still alive and Victoria spoke to him. I think however that enough has been spun around him by Terelya etc. At this point it is our duty to look at his file and see if he was ever in Kazan, etc. since this seems to be part of both the Kazan and Sychovka lore.

3. NOW FOR PRACTICALITIES : It is very important to stick with this work and make as deep inroads as soon as possible, as indeed you have been telling me. I therefore know that I must return to Moscow in January and envision at least one month's work to finish the prisoner files, or more. Besides this, they have now made the very interesting point that a number of the files are believed to be in Vladimir, including Goaze, Vorovei, etc. If so, Nikishkin has requested permission to review them under similar circumstances but it means I will have to go to Vladimir. They won't send them here. This should give you an idea of the autonomy of the Vladimir authorities and why Marvin has had the problems he did before. Clearly this is full time work which could go straight into and coincide with Marvin's work there also since I am part of that team. I mention this now because XMAS and New Year is approaching when I understand the Government of Sweden as my Government goes on holiday. Lage had guaranteed to me that my return would be possible, that is financially speaking. While I am economical in the way I go about things, we are talking about three months straight and I need to begin discussions or what the Government of Sweden can or cannot do. When I left New York, funding was a very difficult topic of conversation. And so, to keep on schedule I am beginning it now, even though I have only done a few days work. If at all possible, a multiple entry visa until June 30th would be a very good idea. In this manner I could go to Stockholm or to you to report in if necessary and we could review results after say three months to see if there is just cause to go for another three. After that I am getting a job, God Willing.

I want to thank you for urging me to get on a plane and for making this possible. It is VERY INTERESTING; AND NOT IN THE PERIPHERAL SENSE:

'97 12/08 10:41

☎ 46 8 7231176

UD-ESEK

001

*** AKTIVITETSRAPPORT ***

SÄNDNING OK

S/M NR 5939

ANSLUTANDE TELNR 8828031

ANSLUTANDE ID EMB.SWEDEN RIGA

STARTTID 12/08 10:39

ANVÄND TID 02'33

SIDOR 4

RESULTAT OK

12/08/97 10:59:56 ; UD Stockholm 1
'97 12/08 12:09 8828031

46 8 7231176->
EMB. SWEDEN RIGA ->-> UD

46 8 7231176 PAGE 001
001

EMBASSY OF SWEDEN
RIGA

TELEFAX Page 1 ()

December 8, 1997

92 En⁷

ESEK

TO: Ambassaden Moskva

ATTN: Stefan Gullgren ✓
Ms. Susan Mesinai ✓
cc. Lage Olson, UD-EI ESEK
Martin Hallqvist UD-EC

FAX No: +7 (0) 95 9561202

FROM: Hans Magnusson

RE: RW

Your fax December 7 1997

Dear Ms. Mesinai,

Many thanks for your fax. On the Gfrorner files I can tell you, that as far as I can remember, Björn Lyrvall and I saw all files

Concerning files terminology, there are two types of files: the personal file (also referred to as the prison file - lichnoe or tiuremnoe delo), and the investigation file (sledstvennoe delo).

On the confidentiality issue: you are absolutely right not to inform your ARK colleagues. We should keep this work only within the working group and only involve others if their names have been submitted to and approved by the Russian side.

I don't think there is a Kurt Becher file in Budapest.

The Jakobsson file has to be asked for by our mebassey in Tallinn. Lage Olson could send an instruction.

E-mail rask till
F. Westberg 97-12-12
+ kopie av fängelse-
kort.

Address
A Pumpura iela 8
LV-1010 RIGA

Telephone
+371 782 80 32
+371 733 87 70

Telefax
+371 782 80 31

Telex
(64) 161114 svnsk lv

+ vidner
befordrat
till Nikolai Tronov
om Tallinn
exp. 97-12-12

12/08/97 11:00:16 ; UD Stockholm 1
'97 12/08 12:10 8828031

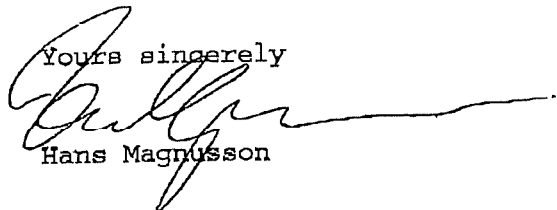
46 8 7231176->
EMB. SWEDEN RIGA →→→ UD

46 8 7231176 PAGE 002
002

T E L E F A X Page 2 (2)

Good luck!

Yours sincerely

Hans Magnusson

REGERINGSKANSLIET

1997-12-08

P 2 Eu¹

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa
Martin Hallqvist
Telefon 405 - 3236

till:

amb Moskva
amb Riga

1
19971208/MT

Möte med justitieminister Stepsjin angående Raoul Wallenberg

My
Justitieminister Stepsjin tillsammans med chef ministeriets internationella avdelning Jurij Bulanov tog i torsdags 4 december emot Guy von Dardel och Nina Lagergren samt Carl Persson (medlem i arbetsgruppen) under en timmes samtal på Grand hotell.

Stepsjin nämnde inledningsvis att han kommit i kontakt med ärendet 1994 då han var chef för säkerhetstjänsten. Han hade nu presidentens order på att visa största möjliga tillmötesgående.

Justitieministeriet hade ingenting om rw i sina arkiv, men kunde göra en juridisk bedömning av fallet.

Han lovade stödja vår undersökning av Vladimirfängelsets registerkort, att se till att arbetsgruppens nu uppnådda momentum bevaras.

Han hade förståelse för att forskare som vill arbeta med fallet sedan arbetsgruppen avslutat sitt arbete, vill få tillgång till arkiv.

Han lovade också stöd i konkreta fall vid hänvändelser till tänkbara arkiv. Chefen int avd utsågs efter fråga från von Dardel till ministeriets kontaktman i ärendet. Hans tel. 209-61-38, fax 209-60-91 alt. 209-60-55.

Vi nämnde också SVR:s arkiv där det kunde finnas material om t ex de trevare som togs 56-57 via den finske diplomaten Frej i Ankara.

Stepsjin skulle också undersöka om man på hög nivå -Carl Persson föreslog presidenten- kunde tala med de förhørsledare som vi tror vet mera än vad de velat säga.

1997-12-08

Ministern förklarade att många dokument förstörts utan att anteckningar gjorts om saken, bl a så sent som efter kuppförsöket 91. Också t ex Chrustsjov hade personligen beordrat sådana aktioner.

Stepasjin underströk att man nu medgett att det varit ett brott att gripa rw - man var i Ryssland lika mån som vi om att klara ut fallet.

Han trodde inte att Krjutjkov, före kgb-chefen, hade något av intresse att komma med, dennes ställföreträdare Pirazjkov knappast heller.

Syskonen var uppenbart nöjda efter mötet. Stepasjin var genomgående mycket tillmötesgående. Han upprepade flera gånger att om han skulle kunna hjälpa måste vi ge så konkreta uppgifter som möjligt.

Cabinet

Ex t:

kabs

Ch EC

Lage Olsson, EI-ESEK

Guy von Dardel

Carl Persson

SVERIGES AMBASSAD

RIGA

TELEFAX

Sid 1 (5

1997-12-11

P 2 En¹

Kopier av färdsked
från Dr Jakobsson
från Tallinn till
Fredrik Wallenberg,
Tallinn.

+ vidarebefordrat till Nicolas Troné,
Tallinn.
exp. 97-12-12

T J Ä N S T E

UD-EC (Hallqvist)
UD-EI ((L Olson)

exp. 97-12-12

Raoul Wallenberg

Översänder kopia av fax jag mottagit från Susan
Mesinai p.t. Moskva.

MAGNUSSON

a.a.

December 10, 1997

16/380

2(5)

FAX TO: Ambassador Hans Hagnasson

FROM: Susan Hesina

THIS IS THE MAIN FSB CONFIRMED

1. Attached please find data on Jakobsen, Rafael Saulovich. He was in the end a prisoner at Vladimir and I found his card last night. Also, attached - KRUMHOLTZ's ~~own~~ card as Hawn asks if you would apply for an opportunity to review his file from the Lithuanian government.
2. This information and other materials uncovered from prisoner files will enable me to be far more specific for the medical proposal 1944-55 section. I apologize for the delay but there has been no free time, this Friday is a holiday and we will be at the Embassy for a meeting with Stefan on Vladimir and I will work on the changes. Tretiana has already translated the old text into Russian so you will have a text once we agree. I spoke to Hawn last night. I told him - and hopefully he passed it along - that as long as the officials and their archivists are being so helpful I think we should work this out directly with the Minister of Health with Prokopenko and Gushensky as consultants, but I'm not at all sure it's a good idea to push them in her face. Budget will also be forthcoming - trying to keep it contained.

3. Am proposing return January 19th until end of March (not multiple entry through June) enable me to do prisoner files, medical with Seibsky, Vladimir Nikoshkin, say my part - prisoner files and transport in/out etc. must be done coincidently with Hawn's work and follow-up. Can meet end of March for an evaluation.

MAY and JUNE is when the fruits of our

3(5)

212
merstedt

Рафаил Якобсон - Rafail Yakobson

Уголовная карточка
1я стр., левая сторона

Фамилия Якобсон
Имя Рафаил
Отчество Саулович
Год рождения 1891
Место рождения гор. Валга, ЭССР
Адрес г. Талмен?, ул. Перну-
Маанте 8 кв 2
Профессия врач
Место работы санитарный врач
эпидемиологической станции
Партийность б/п
Национальность еврей
Гражданство СССР
Арестован 510508
Преступление помощь международной
буржуазии
Статьи Уголов. 58-4, 58-10 г 2
кодекса
Тюрма, КПЗ, Тюрма Н 2 Влад
Тюрьма, колония 540419
Дата В. Данилова
Составитель карточки

Prison card
1st page, left side

1. Last name
2. First name
3. Patronymic
4. Year of birth
5. Place of birth

Yakobson
Rafail
Saulovich

6. Address
7. Profession
8. Place of work

Valga?, Estonian
SSR
Talmen?, ul. Pernu-
Maantee 8 kv 2

9. Party
10. Nationality
11. Citizenship
12. Arrested on
13. Offence

sanitary inspector of
epidemiological
station
none
Jew
USSR

14. Articles of the
Criminal Code
15. Prison, KPZ,
camp, colony

help to international
bourgeoisie
58-4, 58-10 chapter 2

Date
Person who filled
in card

Prison Nr 2 Vlad

V. Danilova

Уголовная карточка
1я стр., прав. ст.

Орган МГБ Эстонской ССР
Кем арестован 109
№ дел 3-7 540418
Тюремная камера, 2-20 540420
Дата

Prison Card
1st page, r.h. column

Agency which
carried out arrest

MSS Estonian SSR

3-4 540531
3-28 540923

Nr
Prison cell
date

Уголовная карточка
2я стр.

Кем осужден ООС МГБ СССР
Когда 510926
Статьи Уголовного 58-4
кодекса 58-10 г 2
Срок, лет 8 тз
Начало срока 510508
Конец срока 590508

Prison Card
2nd page

Sentenced by
Date
Articles of the
Criminal Code
Term in years
Term beginning
End of term

SC MSS USSR

prison confinement

12/11/97 09:04:12 : UD Stockholm 1

'97 12/11 09:45 8828031

'87 12/10 ONS 18:31 FAX

46 8 7231176->

EMB.SWEDEN RIGA ->-> UD

SV AMB MOSKVA

46 8 7231176 PAGE 004

004

SV AMB RIGA

003

Движение З/К
Изменения меры наказания

Убыл 540418 из тюрьмы N 5 УМВД Челябинской обл. г. Верхне-Уральск. На основании выписки из протокола N 30 от 50103 заседания Центральной комиссии по рассмотрению дел за контрреволюционные преступления постановление ОСО МГБ СССР от 540926 заменить тюремное заключение содержанием в ИТЛ на неотбытый срок.

550202 убыл в УИТЛК УМВД Челябинской обл. ст. Электростанция, Южно-Уральской жд.

Оконч. парад N пр-66.

Источники

Видео
Время видео
Фильм и кадр

0279
30109
1713-14

Prisoner's transfers,
Sentence changes

Arrived 540418 from prison N 5 of Dept of MIA of Chelyabinsk province, town Verkhne-Uralsk. On basis of extract from proceedings N 30 of 550103, session of Central Commission for Review of Counterrevolutionary Crimes dated 540926: commute imprisonment into stay at Reformatory Labour Camp during the rest of his term. 550202 left for Dept of RefLabCamps and Colonies, Dept of MIA, Chelyabinsk province, station Electrostation, South-Ural railway line.
Basis: Order N pr-66

Sources

Video order
Video time
Film and frame

4(5)

12/11/97 09:04:41 ; UD Stockholm 1

'97 12/11 09:46 8828031

'97 12/10 ONS 18:37 FAX

46 8 7231176->

EMB, SWEDEN RIGA →→→ UD

SV AMB MOSKVA

46 8 7231176 PAGE 005

005

→→→ SV AMB RIGA

004

5(5)

[illegible]

Кем осужден _____
Судья _____ СТ.СТ. _____
УК _____ ЛЕТ _____
УКАЗЫТЬ ПОЛНОСТЬЮ АДРЕСА ИЛИ МЕСТА
ЖИТЕЛЬСТВА НА ПЕРВЫХ СЛУЖЕБНЫХ МЕСТАХ
ИЛИ В ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ВОЙНАХ

ИМЕНА, ФАМИЛИЯ, ДАТА РОЖДЕНИЯ С _____
Родился в семье Рязань Ул. Козьмичев
д. 4 Ул. Ворониха ВФ

SVERIGES AMBASSAD
VILNIUS

T E L E F A X

Sid 1 (2)

Datum	Dnr	Dossierbet
1007-12-12	2857	P 2 Ea ¹

UTRIKESDEPARTEMENTET

Re Wallenbergsskulptur vid ambassaden i Vilnius
Ert fax 35, 971201 ?

För Ann Diedrich, XPIK-INF. Kopia XA-FAST (Lagell,
Walz) och EC (Bäckman).

Via UD till Statens Fastighetsverk (Gyllbäck och
Krantz) X

Tack för fotot av Wallenbergsskulpturen. Meningarna på ambassaden är lite delade. Själv tycker jag att skulpturen är fascinerande, men ett par kolleger på ambassaden är tveksamma. Å andra sidan är ingen av oss konstkännare. Jag har talat med arkitekten för den nya ambassadbyggnaden, Jan Flank. Han menade, om jag förstod honom korrekt, att skulpturen från konstnärlig synpunkt skulle passa väl in på gården. Däremot hade han inga synpunkter på politiska och andra lämplighetsaspekter.

Skulpturen har, som jag ser det, i hög grad karaktär av monument. I högre grad än vad jag hade tänkt mig när jag läste om den. Och monument brukar placeras på platser som de på något sätt har anknytning till. Den som ser skulpturen i Vilnius kommer att fråga sig varför den satts upp just där. Många kommer att uppfatta det som en anspelning på att litauer deltog i folkmordet på judar. Det är förvisso ett mörkt kapitel i Litauens historia. Men frågan är om en svensk ambassadgård är rätt plats för att påminna om detta. I så fall vore en placering i Budapest, Moskva eller Berlin betydligt mer logisk.

2 (2)

Någon kanske kan tro att det knappast finns någon sannolikhet att litauerna drar några paralleller mellan skulpturen och landets krigshistoria. Jag tror tvärtom att det är rätt säkert att parallellen kommer att dras. Frågan har stor plats i Litauens relationer med omvärlden, särskilt med Israel och USA, vilket ambassaden har rapporterat mycket om.

I eftertankens kränka blekhet har jag nu en mycket mer skeptisk inställning till skulpturens placering i Vilnius än vad den första positiva reaktionen kunde ge vid handen.

Ambassadgården bör, i vilket fall som helst, föras med en skulptur. Det kostar visserligen pengar, men med tanke på bl a att fastigheten i övrigt blir ett lågkostnadsprojekt (jämfört med Tallinn och Riga), så vore det högst motiverat. Det är onödigt att ge litauerna intrycket att vi, när det gäller ambassad, satsar radikalt mindre på Vilnius än på Tallinn och Riga.

Ottosson

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

Sid. 1 (2) /

1997-12-12

Aambs Stefan Gullgren

(EC)

Avd.	Grupp	Mål
P	2	Eu ¹

UTRIKESDEPARTEMENTET

För: EC (Hallqvist)

Kopia: EI (Olson), rekryfax amb Riga ✓

h.a.a.
LO: Ho

3

Re Wallenberg

Susan Mesinai fortsätter sin genomgång av dossierer i FSB:s arkiv enligt plan. Sedan i måndags bistås hon i detta arbete av Marvin Makinen som kommer att stanna i Moskva tills slutet av nästa vecka. Mesinai själv planerar att återvända till USA några dagar senare.

Häromdagen fick Mesinai tillfälle att studera Gfrorners dossier varvid hon fann att denne förhörts av Koppeljanskij under ca ett års tid. Enligt Mesinai var det just Koppeljanskij som en gång gjorde arbetsgruppen uppmärksam på just fallet Gfrorner. Hon har nu framkastat tanken på att begära ett enskilt möte med Koppeljanskij för att diskutera främst Gfrorner. Hon vill dock först erfara den officiella svenska sidan syn härpå.

Från ambassadens sida är vi tveksamma beträffande möjligheterna att ordna ett sådant sammanträffande. Det finns mycket som talar för att Koppeljanskij anser att han nu har gjort sitt i Wallenberg-utredningen och att han inte har något att tillföra utöver det han redan anfört - d v s att han ingenting vet.

Möjligen skulle det av olika skäl vara mer ändamålsenligt om Mesinai framförde ett önskemål om ett möte med Koppeljanskij direkt via Vinogradov som hon ju tämligen formlöst själv kan be att få träffa under sin nuvarande, och kommande, Moskva-

vistelse (Mesinai hade ett längre samtal med Vinogradov i samband med att hon inledde sitt arbete för en dryg vecka sedan).

Vi har till Mesinai framfört att det under alla förhållanden kanske vore bättre att avvakta med att träffa Koppeljanskiij tills dess att hon har gått igenom alla dossierer. Det är ju möjligt att Koppeljanskijs namn återkommer i andra sammanhang. Mesinai har förklarat sig dela denna synpunkt.

Då Mesinai ej kommer att kunna slutföra dossiergenomgången under sitt nuvarande besök, utan först någon gång i början av nästa år, är frågan om ett möte med Koppeljanskiij ej brådskande. Tacksam dock redan i detta skede erfara departementets och Magnussons syn på Mesinais önskemål.

HIRDMAN

SVERIGES AMBASSAD
RIGA

Sid 1 ()

1997-12-15

Handläggare: H Magnusson

JTRIKESDEPARTEMENTET

FAVG.	Grupp	MAR
P	2	Fu 1

EC

Re Raoul Wallenberg

Till: EC (Hallqvist)

Kopia: EI (Olson), amb Moskva

a.a. / H

P R I M O. Med anledning av ambassadens om
Susan Mesinais önskemål skulle jag vilja säga
följande.

Det är ingen nyhet att Kopeljanskij förhörde Gfrorner
ganska många gånger. Detta kunde Björn Lyrvall och
jag konstatera när vi gick igenom hans akter och
detta noterades också i Lyrvalls sammanfattande PM.
Dessutom frågade jag Kopeljanskij om Gfrorner vid
arbetsgruppsmötet i november.

Jag ser därför ingen anledning att via officiell
framställan be om ytterligare ett möte för att tala
med Kopeljanskij bara om Gfrorner. Det finns ju
alltid möjlighet återkomma efter avslutad genomgång,
men då kanske med fler frågor.

Om Mesinaï på egen hand lyckas ordna ett möte är det
hennes sak.

S E C U N D O. Har ambassaden till SVR riktat begäran
ta del av Tolstoj-Kutuzovs dossier (1943-1947)?

MAGNUSSON

6

December 14, 1997

FACSIMILE TO: Ambassador Martin Hallqvist and Lage Olson
Swedish Foreign Ministry, Stockholm; and

Ambassador Hans Magnusson,
Swedish Embassy, Riga

FROM: Susan Mesinai, Moscow.

RE: MEDICAL INVESTIGATION/PRISONER FILES

ECX
ESEKX

348/001

117 46 5

4 Pages

P 2 Eu 1
Re: Raoul Wallenberg

I know that you are waiting for my revised Medical Proposal and also a budget for the same. I have not neglected these requests but have been led by our research into the Prisoner Files and my meetings with Mr. Prokopenko and Dr. Gushansky to take a different approach. As my meeting with the Deputy Director of Serbsky, Dr. Shukina, is scheduled for next Friday, the re-written proposal will come either on the weekend or from London early next week. Svetlana has the original proposal on her computer in Russian, so you can conceivably receive a quick translation.. This is simply to inform you of my work in this direction so far and the budget as I see it, based on a more 'quiet' investigation.

Basic Principle:

As I told Stefan Gullgren in our report-in session of Friday, while the Health Ministry is on the surface the more 'caring' of the various Government agencies and presumably less 'security oriented', the reality is that the Health Ministry is holding the goods -- i.e., the forensic documents related to medical treatment and/or autopsy reports, etc. which constitute conclusive proof of a prisoner's presence and-or death under any name.

This makes the situation all the more sensitive. The chances, therefore, of their allowing outside human rights activists (or retired figures like Prokopenko who has just published a book on psychiatric abuse) into any of their records quite nill under the present status quo. As Prokopenko and Gushansky have themselves admitted, to propose them as part of the team would be like waving a red flag in front of a bull.

Given, however, my present relationship with Serbsky which dates back to 1992 and the modus operandi which we have already set in motion, and the fact that through your help I have gained access to the prisoner files via MVD and FSB, I assume Dr. Dmitrieva will accept me as consultant/facilitator to make sure that all necessary information is conveyed to and through her staff to the appropriate medical record centers and that somehow I oversee that the targeted sightings or related issues or pursued to our satisfaction (which will be within reasonable grounds, of course)..

To get a 'yes' to the proposal, the most important thing in my mind will be not only the presentation of the information from our side but the motivation of the Ministress of Health to take an active role in solving this issue. This should not be a problem

because, as I have long observed, she keeps her eye on Sweden. And, of course, the recent Yeltsin visit can only help. One should note that her present position as Ministress of Health makes it all the easier for her to make invaluable use of the forensic tools and descriptions I prepared for her in the past. She has also strong ties with a certain group within the MVD who could make quick and powerful use of those tools should they so decide. If the articles continue in the press, and there is media involvement of a sort, then they will be all the more motivated to come out 'smelling like roses.' Such articles are already in the press from Prokopenko and will no doubt continue.

As the crux of the matter is the inter-relation of the Health Ministries and MVD -- our work in the prisoner files has proven very important. For one, we have identified a number of junctures where health inspections are routinely required -- periodic prison examinations, before any transport, etc. We also have accumulated information which could enable us to be more precise and-or prepare a short list of patient files to see in order to track Wallenberg through medical care or institutions. The most obvious is the Jakobssen, Rafael Saulovich file which presumably is in Estonia or that of Bagdanos.

In addition, reviewing the IPA report from Leningrad's enforced care facility, I have identified a number of prisoners held in Lubyanka/Lefortovo/Butyrka at the same time as RW who underwent psychiatric treatment early on -- including Clement, Tibor; Hammerschmidt, Fritz; and a German intelligence figure who helped earn Gfrorener the death sentence. As Hammerschmidt (mentioned as a cellmate to a witness to Wallenberg) died in that facility, his file should be available for review which will provide a foundation for naming places to look related to that group of prisoners and that time. We also have collected coordinates for treatment at the appropriate time related to Khaborovsk, Irkutsk, Verchne-Uralsk, Vladimir and Butyrka.

We have also seen Prince Konoye's autopsy report and, as it is my understanding that he was executed -- even though he was innocent-- because of those with whom he'd had contact -- this is a remarkable document. Among other reasons, its thoroughness puts the Smoltsov document to shame. We are documenting the procedures, both legal-military and otherwise, which brings closure to a death situation and where their records are to be found, depending upon the place of death, etc.

We also have had meetings to try to understand how the paper trail would work on a prisoner -- already in custody, whether formally sentenced or not -- who goes for a temporary period (or permanently) into a psychiatric facility. How does this inter-relate to his sentence under the MVD? Does he return to the MVD system if relieved of his sentence because of an illness ---once he becomes well. The answer is 'no.'

Again, returning to the question of security and secrecy, while the Health Ministry can prove 'saving grace' in saving those favored from the harshness of the GULAG system, it also is the harbinger of the deepest secrets. In short its open-ness and flexibility under certain conditions can also make it the least accountable, which is why we have to proceed carefully in order to stick to the truth on both sides. The completion of the work in the prisoner files then is an important pre-requisite or

concurrent component to the medical search. This will help us clear up some of the ambiguities about how the Health system procedures work separate or in relation to the MVD, KGB and the Courts so that we know what and how to ask, and where and how to insist. Given the change-over from the MVD to the Justice Ministry, starting in January, this should prove helpful on two fronts (the Health Ministry will still have considerable autonomy but will take its cue from the other agencies no doubt).

In terms of budget then, I am proposing as follows as I stated on the phone.

That I return the 19th of January and work hard, full-time through to April 1st, to complete the prisoner files (including the interrogations of certain prisoners and other forms of follow-up) even as I complete the work with Serbsky and set in motion inquiries for specific medical inquiries based on actual sightings which would take time and constant 'massaging'. The goal would be the report on the Prisoner Files by the end of March, which as it is beginning to phrase itself based on the evidence we have seen, is not going to be a massive regurgitation of all we have seen, but rather an organization of the materials related to specific aspects of Raoul's case -- ranging from details of arrest and initial transport, return of possessions, to the more powerful issues of death by execution, injection, natural causes and-or disappearance. Please note that a number of important files are in Vladimir and Nikishkin has stated that this work can only be done in conjunction with Marvin's presence in Vladimir which presently is slated for March. During this period I would also be completing the transport survey which is one week full time work.

I propose that Susanne Berger come into Russia in April to do the Myasnikow and related research (she says the most she can do is two weeks at a time) and that with all this preliminary nuts and bolts work as a foundation, May and June be devoted to the real on-site looking outside the greater Moscow regionif that is even necessary. If we can put forth enough impressive truth and also provide enough p.r. incentive, I am quite sure that the answers will be returned to us in a form that works for both sides without our having to stick our (or my) noses in where they do not belong.

For my part, I am requesting 12,000 dollars for three month full time work, including travel and living expenses and honorarium. I would request that the Embassy handle translation or research fees as according to our present arrangement. (Of the 1,800 I estimated for this one trip, the actual figure will be closer to 1,200.) with a maximum of three thousand dollar. This way, monies unused stay in your treasury or can be applied to Vladimir, etc.

As I basically will be going home for the Christmas/New Year holidays and coming back out to complete the Prisoner Files, doing follow-up and beginning the Medical work I hope that you can arrange for this as soon as possible and that it can be advanced to me in good part in New York so that I can settle my affairs and leave, benefitting from the cheaper air fare paid properly in advance, etc.

April I will go to Israel and Hungary and hope to expect to be able to raise funding for that separately from another source, even though it will yield hopefully valuable information in support of our work. I will be available for May and June but, as I

mentioned to Martin, we can discuss the renewal of funding for May and June after you have seen the results in late March.

For Susanne Berger, travel from Germany, living expenses and honorarium for April, shall we say two thousand five hundred - three thousand dollars plus translation fees. Susanne may return in May and June also, depending upon your decision about continuing in whole and/or in part.

Serbsky staff and Ministry of Health personnel will not accept any remuneration. They also provide their own translators as they do not like having outsiders or human rights people around. So this is a savings. The translation fees then are primarily related to the completion of the Prisoner Files and to Susanne's research at the Academy of Sciences. I would also need translators for interviews as I intend to meet the heads of the different special facilities where Raoul is said to have been held, most of whom are still around but I will make certain that I keep the expenses tight.

If we are hiring outside psychiatric consultants (who in the proposal will not be named but will be subject to the approval of the Minister of Health) this should be for May and June only and also would be subject to your review at the end of March or in early April.

Please respond with questions or let me know if we need to 'conference.' Also Marvin is available to give his view, having worked with me closely in both Prisoner and Medical.

All the best, Susan

Susan Mesmer

REGERINGSKANSLIET
Utrikesdepartementet

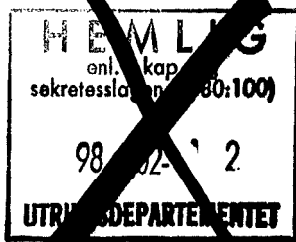
357/020
Promemoria P 2 Ew¹

1997-12-17

EI/ESEK
Lage Olson
Telefon 08 - 405 3280

Delges:
Kabs
von Dardel
Carl Persson
Magnusson, Riga
Julin, GAT, EXP
Fredriksson, A-ARK
Hallqvist, EC 2
Olson, EI-ESEK
Amb. Moskva

Exp. 98-02-13

HEMLIG

Svensk-ryska arbetsgruppen i Raoul Wallenberg-ärendet: 14:e mötet i
Moskva den 12-13 november 1997

(1 bil.)

Sammanfattning

Den svensk-ryska arbetsgruppen i Raoul Wallenberg-ärendet sammanträdde i Moskva den 12-13 november 1997 för 14:e gången. Förutom delegationerna från de båda länderna deltog denna gång f.d. förhållningsledarna/tolkarna Daniel Kopelanskij och Boris Solovov som särskilt inbjudna gäster. De senare fick tillfälle att närmare redogöra för hur förhören gick till med krigsfångar i Sovjetunionen under och efter andra världskriget. Något nytt av intresse framkom dock inte vid dessa samtal. Arbetsgruppen diskuterade förutsättningarna för de fortsatta undersökningar i Moskva och Vladimir för vilka Ryssland i en note den 7 november som svar på en svensk aide-mémoire den 3 oktober hade gett sitt preliminära tillstånd. I första hand gällde detta en genomgång av omkring 100 persondossierer i Moskva resp. en systematisk undersökning av ca 6 000 fängelsekort i Vladimir-fängelset. Frågan om hur RW-ärendet skulle tas upp under president Jeltsins statsbesök i Sverige den 2-4 december 1997 berördes med syfte att kunna redovisa framsteg i arbetsgruppens arbete. En planerad genomgång av kortregister m.m. på psykiatriska sjukhus skulle förberedas på så sätt att den svenska delegationen skrev en ansökan ställd till det ryska hälsovårdsministeriet med angivande av närmare önskemål. Ansökan skulle därefter överlämnas till det ryska utrikesministeriet, som skulle skriva en

1997-12-17

rekommendation och överlämna ansökan till hälsovårdsministeriet, som var ansvarig myndighet på rysk sida. En längre diskussion ägnades frågan om dels fortsatt tillträde till olika ryska arkiv för arbetsgruppens räkning, dels tillträde till arkiv i allmänhet i RW-ärendet för forskare m.fl. sedan arbetsgruppen avslutat sitt arbete. Ordförandena överenskom att utväxla utkast till resp. vitbok inom en nära framtid för att kunna göra kommentarer och utarbeta en gemensam inledning. Datum för nytt möte skulle bestämmas via diplomatiska kanaler. Mötesplats skulle troligen bli Stockholm.

Inledning

Den svensk-ryska arbetsgruppen i Raoul Wallenberg-ärendet höll sitt 14:e möte i Moskva den 12-13 november 1997. Deltagarförteckning närslutes (Bil. 1).

1. Samtal med Kopelanskij och Solovov

Kosatjov hälsade välkommen till mötet och föreslog att man inledde detta med samtal med de båda gästerna Daniel Kopelanskij och Boris Solovov.

Magnusson tackade för välkomnandet och uttryckte sin glädje över att få träffa Kopelanskij och Solovov. På svensk sida uppskattade man den information man erhållit från rysk sida. Man närmade sig nu slutet av arbetsgruppens arbete. Samtidigt pågick arbetet med att färdigställa en vitbok. Det återstod dock att diskutera detaljer och nyanser.

Magnusson refererade till sina egna föräldrar och erinrade om att minnet hos äldre personer verkade bli allt bättre vad gällde sådant som hänt för länge sedan. Beträffande närminnet var det dock sämre. Frågan hade uppkommit om Nürnbergprocessen. Det hade gjorts gällande att det funnits en överenskommelse mellan Sovjetunionen och de övriga allierade om frågor som inte skulle få tas upp i rättegångarna.

Solovov bekräftade att han deltagit i Nürnbergrättegångarna på den ryska åtalssidan. Förhören med vittnena skedde före själva rättegångarna. Det fanns en överenskommelse mellan de allierade beträffande bl.a. Katyn. Det fanns ett vittne, en präst, som funnit kulor. Detta var dock redan känt i olika dokument.

1997-12-17

Magnusson undrade om det fanns några skrivna dokument.

Solovov sade att det var svårt att svara på denna fråga. Han arbetade som expert och deltog i förhör under förberedelserna. Det fanns ansvariga personer som åklagaren Robertson m.fl. Vad gällde överenskommelser mellan åklagare och domare kände han ej till några sådana.

Magnusson frågade om Solovov bedömde det möjligt att RW kunde ha utgjort ett trumfkort för Sovjetunionen.

Solovov tvivlade på att så skulle ha varit fallet. Han hade inte hört talas om RW vid det laget.

Magnusson framhöll att det efter kriget råde hårda och besvärliga tider. Det fanns information om hur förhören gick till. Uppgifter lämnades av de överordnade till förhørsledarna. På vilket sätt skedde detta och hade man tillgång till all information från t.ex. Smersj?

Solovov bekräftade att så var fallet, även om man ej hade alla detaljer. Beträffande de tyska fångarna fanns det särskild information. Vad angick marskalk von Kleistel, som hade haft blodiga händer, fanns det information från andra vittnen liksom beträffande marskalk Schörner, som misshandlat fångar. Man använde i princip det material som fanns tillgängligt. Det gällde t.ex. förhör med underrättelsemannen von Altmann om hur topphemlig information i politbyrån kunnat hamna i fiendens händer. Man kände till via Smersj att en tysk underrättelseman lagt fram information om en sibirisk flygplats på Hitlers skrivbord. Han skulle kunna berätta en hel kväll om detta.

Magnusson sammanfattade med att säga att man alltså haft tillgång till ett omfattande informationsmaterial inför förhören och undrade hur självständigt man fick agera resp. hur ofta man fick direktiv från överordnade.

Solovov framhöll att det berodde på vem man förhörde. Ibland fanns det officiella dokument. I första hand fick man lita på den egna förmågan. I det fall det dök upp något särskilt intressant, kunde man i vissa fall få göra ett förhör mera noggrant. Den högsta ledningen var däremot sällan inbjuden.

1997-12-17

På Magnussons fråga bekräftade Solovov dock att det fanns fall där den högsta ledningen skötte förhören.

von Dardel framhöll att han var glad över att få träffa de två gästerna, då de båda befunnit sig i samma rum eller åtminstone samma hus som RW. Det fanns kanske en möjlighet att komma tillbaka i rätt miljö eller åtminstone skapa förutsättningar för detta.

Magnusson påpekade att arbetsgruppen talat med Kondrasjov och att denne sagt att han tjänstgjort som tolk för RW i mars 1947. Han hade hämtats från en annan avdelning för detta förhör men kunde inte komma ihåg om detta fördes på engelska eller tyska. Var det sannolikt att man hämtade folk från en helt annan avdelning för att tolka förhör?

Solovov menade att man inte kunde utesluta detta. I det fall förhørsledaren inte kände till språket, kanske italienska, anlätade man en utomstående person, då det inte fanns någon som klarade detta språk inom organisationen. Beträffande Kondrasjov var denne generallöjnant och en betydande person, som visades stor respekt.

Magnusson undrade om Kondrasjov någonsin berättat att han intervjuat RW.

Solovov förnekade detta och tillade att deras vägar inte korsats.

Kopelanskij uttryckte sin tacksamhet för den gåva han fått från den svenska delegationen i form av en hörapparat. Han var 79 år gammal. Kopelanskij framhöll vidare RW:s betydelse inte bara för den judiska befolkningen i Ryssland och tillade att han själv var jude. Allt vad han hade att berätta om i RW-ärendet fanns nedtecknat i ett särskilt dokument som Vinogradov sammanställt.

Magnusson framhöll att man värdesatte de upplysningar man erhållit och omtalade att han själv läst protokollet från förhöret med Gfrorner. Kopelanskij hade påpekat att han aldrig frågat Gfrorner om RW, trots att båda två varit i Budapest. Detta var väl dock naturligt med tanke på att förhöret ägt rum 1949. Man behövde alltså inte ställa några frågor om RW då.

1997-12-17

Kopelanskij mindes Gfrorner väl och erinrade sig att denne utnyttjade evakueringen av judar och tjänade pengar på detta. Kopelanskij kände då ej till RW. Han hade frågat Gfrorner om det var det judiska kapitalet som låg bakom försöken att rädda judar. Gfrorner hade därvid nämnt den amerikanska organisationen Joint, som samarbetade med den tyska underrättelsetjänsten. Kopelanskij kände inte till att RW skulle vara död vid denna tidpunkt.

Magnusson sade att enligt Gfrorner fanns det olika typer av underrättelseverksamhet i Budapest. Även den svenska legationen nämndes i sammanhanget.

På Magnussons fråga om den svenska legationens roll i sammanhanget genmälde Kopelanskij att han inte mindes något specifikt om detta. Han erinrade sig dock att en neutral stat som Sverige använts i detta syfte. Men detta var för 50 år sedan.

Kopelanskij tillade på Magnussons fråga om det fanns något att kommentera i sammanhanget att han ville tydliggöra att det rådde en sträng disciplin. Han hade förhört Gfrorner men kände inte till vem hans granne förhört. Hans chef var Kartasjov. Tyskarna hade samma stränga disciplin i sitt förhörssystem.

Kopelanskij förklarade vidare att han ej varit med vid Nürnbergrättegångarna, utan varit sysselsatt med att översätta officiella dokument.

Magnusson sade att man väl kände till den stränga disciplin som rådde vid denna tid. Kanske hade Solovov fått kännedom om vad som hänt i Budapest?

Solovov bekräftade att Budapest var ett viktigt underrättelsecentrum, som svarade för stora delar av Europa och hade flera medarbetare.

Magnusson undrade om Solovov kände till Tolstoj-Kutuzov men fick ett nekande svar.

Magnusson tog upp frågan om den uppståndelse som ägt rum i juli 1947 i samband med förhör av medfångar till RW. Diagram hade upprättats över vilka celler dessa fångar suttit i.

1997-12-17

Solovov omtalade att Kartasjov var chef för avdelningen för tyskar 1947. Beträffande förhørsavdelningen var Kulikov chef. Innan man förflyttade fångar hade man i säkerhetstjänstens centralbyggnad upprättat ett diagram över de personer som befunnit sig i samma cell som RW. Denne hade tilldelats beteckningen nr 7 för att ingen utomstående skulle känna till vem det gällde. Detta ägde rum efter hans återkomst från Nürnberg-rättegångarna. Kulikov hade överlämnat ett kuvert till honom om RW med beteckningen nr 7 och med påteckningen att det endast fick öppnas med ministerns tillstånd. Detta överlämnades för förvaring till arkivchefen Gertsovskij.

På Magnussons fråga om Solovov sett Kulikov lägga ned pass med flera tillhörigheter i kuvertet svarade han att han sett Kulikov lägga ned pass och ett papper i kuvertet.

Magnusson undrade vad Solovov hade för tankar om detta.

Solovov framhöll att han tänkte att det var fråga om RW. Det stod nr 7 på kuvertet. Först senare fick han dock bekräftat att nr 7 och RW var en och samma person. Han hade ofta överlämnat paket till arkivet. På det aktuella paketet stod att det inte fick öppnas utan ministerns eller dennes efterträdarens tillstånd. Det borde ha varit någon gång 1949. Han arbetade då på undersökningavdelningen vid den andra huvudavdelningen.

Magnusson påpekade att Solovov tidigare sagt att detta ägt rum 1947.

Solovov framhöll att det inte kan ha varit 1947, då han befunnit sig i Tyskland. Han återkom först 1948. Det måste ha varit då eller 1949.

Magnusson förtydligade att det alltså skett tidigast 1948.

Ziborov ingrep i diskussionen och menade att man kanske blandade samman två olika händelser, den första under 1947 och den andra ett halvår senare.

Magnusson undrade när Solovov fått klart för sig att paketet hänförde sig till RW.

Solovov framhöll att det var när han arbetade på andra huvudstyrelsen 1955 och Adenauer besökt Moskva. Vid detta tillfälle hade man kommit

1997-12-17

överens om att frisläppa alla fångar. Han arbetade då på förundersökningsavdelningen och fick veta att alla som suttit tillsammans med RW inte fått återvända hem med de andra. Han hade då förstått att RW och fånge nr 7 var samma person.

Vinogradov inflikade att nr 7 ofta förekommit och gällt olika personer. Beträffande kuvert med RW:s pass var det svårt att exakt fastställa när detta tillkommit. Det kan ha varit 1947 eller 1949.

Magnusson undrade när instruktion utfärdats om att de som suttit tillsammans med RW icke fick lämna landet.

Solovov menade att det var svårt att ange mera exakt men att det var när han arbetade på förundersökningsavdelningen.

Magnusson frågade om Solovov mindes en sådan instruktion.

Solovov sade att han lämnade andra huvudstyrelsen 1952 och att det borde ha varit strax dessförinnan. Ordern gick ut på att man ej skulle släppa de fångar som suttit tillsammans med fånge nr 7.

Magnusson undrade hur det då kom sig att man ändå hade släppt dessa fångar.

Solovov betonade att man ej alltid gjorde tillräckliga kontroller. Ordern hade ju kommit redan 1947.

Magnusson frågade om man 1947 kunde ha fattat beslut om att placera RW i isoleringscell.

Solovov genmälde att detta kunde ha varit fallet under viss tid, men att han inte kunde säga något mera bestämt om detta. En fånges tillhörigheter överlämnades till arkivet när fängelseläkaren fastställt dödsorsaken.

Magnusson undrade vad Solovov trodde om det som hänt.

Solovov framhöll att ingen berättade någonting, men att han tänkte på utlåtandet från fängelseläkaren.

1997-12-17

Magnusson erinrade om att det fanns datum på läkarutlåtandet och att detta var en ovanlig typ av utlåtande och att det på detta fanns en anteckning.

Kosatjov tillade att utlåtandet var ställt till fängelsechefen och att anteckningen hade följande lydelse: "Har personligen underrättat ministern. Order har givits om likets kremering utan obduktion. 17.7. Smoltsov."

Magnusson framhöll att man inte visste om detta motsvarade verkligheten eller om det skett på order av Abakumov eller skrivits vid ett senare tillfälle. Det fanns olika hypoteser.

Solovov menade att det var omöjligt att spekulera om detta.

Magnusson erinrade om att i förhørsjournalen fanns förtecknat vilka förhör som skett med RW. Först skedde ett förhör med Svertjuk i februari 1945, därefter med Bubnov, följt av Kuzmisjin två gånger samt slutligen Kopelanskij, också vid två tillfällen. Enligt vad Kopelanskij själv sagt skulle detta vara ett misstag och att förhören genomförts av någon annan eller att någon skrivit hans namn i journalen.

Kopelanskij genmälde att detta var en gåta för honom. Han tjänstgjorde länge på den aktuella avdelningen. Underskriften verkade inte förfalskad. Han kom dock inte ihåg några förhör med RW. I första hand hade han sysslat med tyskar, oftast från Stalingrad. Han hade fått se bilder på RW och hade ett gott visuellt minne. Själv var han utbildad arkitekt. Det var dock möjligt att Kartasjov skött förhöret och att han själv kallats in för att dricka te med den förhörde. Kanske var det vid ett sådant tillfälle han hade skrivit under i journalen. Han kände inte till RW då, utan först senare när han läst om honom i pressen.

Magnusson frågade Solovov om denne druckit te med någon fånge.

Solovov sade att han ej upplevt något sådant fall. Däremot kunde det hända att förhørsledaren gått sin väg och man ombetts att sitta ned en stund med den förhörde.

Magnusson undrade om man antecknade sitt namn i journalen vid sådana tillfällen.

1997-12-17

Solovov kunde inte minnas att så skulle ha varit fallet.

Magnusson förklarade att frågan förblev olöst, då Kopelanskij sagt att han ej närvarat vid dessa tillfällen. Frågan var då vem som förhört, då cheferna inte kunnat tyska i allmänhet.

Kopelanskij framhöll att både Kuzmisjin och Bubnov samt andra kunnat flera språk.

Magnusson undrade om det kunde ha varit någon av dessa.

Solovov påpekade att man bjöd in tolkar. Ibland kunde det röra sig om flera. Kuzmisjin brukade inte tolka, däremot Bubnov.

Magnusson menade att RW kanske inte presenterats som diplomat.

Kopelanskij sade sig ha svårt att föreställa sig man skulle ha gjort på det sättet. RW skulle ha sagt att han var diplomat. Han kände väl till de personer han förhört, t.ex. Gfrorner, vars cigaretter han rökt, och fältmarskalken Schörner, som haft jacka på sig. Kopelanskij skulle mycket väl ha kommit ihåg om han förhört någon diplomat.

Magnusson erinrade om att Kopelanskij även skulle ha förhört Willy Roedel, en tysk diplomat.

Kopelanskij sade sig inte minnas detta.

Solovov inflikade att det fanns flera Roedel.

Vinogradov tillfogade att den aktuelle Roedel var militärattaché med diplomatisk status.

Kopelanskij upprepade att han inte kunde komma ihåg denne person.

Magnusson tillade att man skulle kunna skicka ett fotografi på Roedel.

Magnusson undrade om Kopelanskij sagt att RW:s död kunde vara resultatet av ett förhör som gått snett.

1997-12-17

Kopelanskij förnekade bestämt att han skulle ha sagt något sådant. Det var helt enkelt inte sant.

Magnusson sade att uppgiften kan ha kommit från en tidningsartikel.

von Dardel frågade Kopelanskij vad denne visste om vad som hänt judarna i Östeuropa.

Kopelanskij genmälde att ett par av hans fars kusiner hade avrättats i Grodno. Han hade varit med vid Smolensks befrielse, där han sett flera skyttevärn fulla med lik.

von Dardel undrade vidare om Kopelanskij kände till vad man gjort i väst för att rädda judarna.

Kopelanskij framhöll att han varit tolk vid två tillfällen, 1943 i Charkov och 1947/48 i Berlin (vid Sachsenhausen). I Charkov hade det gällt den första rättegången mot tyskar som använt sig av gaskamrar.

von Dardel frågade om Kopelanskij skulle ha påverkats om han visste att RW räddat judar.

Kopelanskij betonade att det skulle han ha gjort, om det berott på honom. Själv var han dock mycket liten i förhållande till resten av världen och pekade på en sockerbit.

Kopelanskij ville tillägga att det under 1947, 1948 och 1949 varit tydligt att den sovjetiska regeringen fört en antijudisk politik. Hans mors kusin hade arresterats. Han hade dock aldrig fått veta orsaken. Han hade lämnat in sin avskedsansökan. Processen mot judiska läkare från 1948 mindes han särskilt. Han hade träffat en professor i Leningrad, som inte känt någon oro. Denne hade dock avlidit.

Beträffande alla berättelser om RW i Gulagen trodde han inte på dessa. Folk drömde. Han var säker på att RW inte var i livet längre.

Magnusson undrade om Kopelanskij var säker på hur RW avlidit.

Kopelanskij sade sig inte känna till detta. Han hade inte anledning att tvivla. RW var dock ung. Plötsligt kunde han därför ändå känna tvivel.

1997-12-17

Magnusson tillade att Sudoplatov skrivit om Maironovskij-laboratorierna.

Kopelanskij uppgav sig ej känna till något om detta.

Magnusson ville veta om Solovov kunde säga något om dessa frågor rörande RW:s död.

Solovov sade att han kunde tänka sig att RW blivit sjuk och avlidit under svåra betingelser. Man kunde dock inte utesluta att han avrättats. Det hade kanske blivit för mycket uppståndelse kring RW.

Kopelanskij tillfogade att den svenska regeringen fått Vysjinskijs brev och att detta kunde tolkas på flera sätt. Man kunde inte utesluta att RW avrättats.

Kopelanskij sade sig mycket väl förstå allt som fanns om minnet av RW:s gärning. Han framhöll dock att man i förhållande till RW ägnat för litet tid åt folkmorden på ryssar under denna tid liksom de ohyggliga brotten i Sovjetunionen och illdåden i Baltikum av fascister. Han hade fått intrycket att man i Sverige inte hade gjort något för att förhindra detta.

Magnusson underströk att arbetsgruppen koncentrerade sig på RW-ärendet. Detta betydde inte att man ignorerade övergrepp mot judar och andra grupper i Sovjetunionen eller på något sätt ville förringa betydelsen av detta. På svensk sida ville man inte försvara estniska eller lettiska fascister. Tvärtom kunde man läsa mycket om detta i dagens Sverige.

Kopelanskij bad om ursäkt för sitt känsloutbrott.

Hallqvist omtalade att han besökt Auschwitz tre gånger. Första gången hade han tänkt på alla människor som dödats, andra gången hade hans tankar varit hos en tolvårig flicka från Paris. Även ett enskilda människoöde kunde vara viktigt. Det var svårt att jämföra kvantiteter, när det var fråga om så tragiska händelser. Detta var i och för sig naturligt att förstå. Tredje gången hade han förundrat sig över en medresenär som klagat över att hans kostym blivit våt. Det var den mannens stora problem.

1997-12-17

Magnusson tillade att Sudoplatov skrivit om Maironovskij-laboratorierna.

Kopelanskij uppgav sig ej känna till något om detta.

Magnusson ville veta om Solovov kunde säga något om dessa frågor rörande RW:s död.

Solovov sade att han kunde tänka sig att RW blivit sjuk och avlidit under svåra betingelser. Man kunde dock inte utesluta att han avrättats. Det hade kanske blivit för mycket uppståndelse kring RW.

Kopelanskij tillfogade att den svenska regeringen fått Vysjinskijs brev och att detta kunde tolkas på flera sätt. Man kunde inte utesluta att RW avrättats.

Kopelanskij sade sig mycket väl förstå allt som fanns om minnet av RW:s gärning. Han framhöll dock att man i förhållande till RW ägnat för litet tid åt folkmorden på ryssar under denna tid liksom de ohyggliga brotten i Sovjetunionen och illdåden i Baltikum av fascister. Han hade fått intrycket att man i Sverige inte hade gjort något för att förhindra detta.

Magnusson underströk att arbetsgruppen koncentrerade sig på RW-ärendet. Detta betydde inte att man ignorerade övergrepp mot judar och andra grupper i Sovjetunionen eller på något sätt ville förringa betydelsen av detta. På svensk sida ville man inte försvara estniska eller lettiska fascister. Tvärtom kunde man läsa mycket om detta i dagens Sverige.

Kopelanskij bad om ursäkt för sitt känsloutbrott.

Hallqvist omtalade att han besökt Auschwitz tre gånger. Första gången hade han tänkt på alla människor som dödats, andra gången hade hans tankar varit hos en tolvårig flicka från Paris. Även ett enstaka människoöde kunde vara viktigt. Det var svårt att jämföra kvantiteter, när det var fråga om så tragiska händelser. Detta var i och för sig naturligt att förstå. Tredje gången hade han förundrat sig över en medresenär som klagat över att hans kostym blivit våt. Det var den mannens stora problem.

1997-12-17

Magnusson framförde gruppens tack till de båda gästerna för att de ställt upp och svarat på frågor. Detta hade varit värdefullt. Arbetsgruppen hade en besvärlig uppgift. Det var svårt att finna de avgörande bevisen. Alla små detaljer kunde därför vara viktiga. Han hoppades att man skulle kunna översända utdrag till gästerna ur den rapport man höll på att färdigställa. Det skulle kanske vara lättare att kommentera en skriven text.

(Gästerna lämnade här möteslokalen.)

Kosatjov konstaterade att inledningen på mötet varit ovanlig och höll med medordföranden om att detta varit viktigt dels informationsvis, dels på det mänskliga planet. Det var dock viktigt att komma ihåg att man talat med och om människor som arbetat under andra världskriget eller åren närmast efter detta.

Sedan det förra mötet för drygt ett år sedan hade arbetet i gruppen fortsatt. Något nytt i sak hade inte framkommit. En positiv faktor var dock att man formulerat några frågor kring det arbete som återstod. Dessa framgick tydligt i den aide-mémoire av den 3 oktober som överlämnats från svensk sida. Dessa frågor hade studerats på rysk sida och preliminärt svar hade getts i en skrivelse daterad den 7 november i år.

2. President Jeltsins besök i Sverige

Innan man gick närmare in på dessa frågor, betonade han betydelsen av detta möte med tanke på president Jeltsins förestående besök i Sverige. Det var tydligt att man inte skulle kunna avsluta arbetet i arbetsgruppen före presidentens besök i Sverige. På rysk sida hade man förstått att RW-ärendet skulle tas upp under Jeltsins besök. Frågorna skulle ställas på sedvanligt sätt, dvs. någonting i stil med: "Vi ber Er, herr president, att att skapa full klarhet kring RW:s öde." En sådan fråga skulle dock inte ta i beaktande det arbete som lagts ned av den svensk-ryska arbetsgruppen. Istället föreställde man sig på rysk sida att det svenska uttalandet i frågan till Jeltsin borde ske i form att ett konstaterande i vilket man dels redogjorde för vad som hittills uppnåtts, dels tog upp vad som återstod att göra. Om man på svensk sida var beredd att agera på detta senare sätt, skulle man på rysk sida gärna vilja diskutera detta förhållningssätt under

1997-12-17

förhandlingarna i syfte att kunna förbereda frågor och svar inför statsbesöket.

Magnusson tackade den ryske ordföranden för att man organiserat mötet med de två ryska gästerna. Det hade varit mycket intressant för honom personligen att få träffa dessa två herrar. Ett förslag var att låta Vinogradov ha ett informellt samtal med Solovov om huruvida denne hade något att tillägga beträffande olika enskildheter. Det hade varit intressant att studera Solovovs kroppsspråk under slutet av mötet, även om detta kanske varit inbillning.

Beträffande övergripande frågor hade man på svensk sida försökt formulera de viktigaste och ange en tidsram för dessa. Detta innebar dock inte att det inte kunde uppstå nya frågor längre fram. De frågor som formulerats utgjorde dock viktiga ramar för det fortsatta arbetet. Det var också önskvärt att kunna rapportera något positivt under statsbesöket i Stockholm. De preliminära och positiva svar som getts av Ryssland utgjorde en god utgångspunkt för det fortsatta arbetet. Det återstod dock att precisera en del detaljer. Kanske kunde Hallqvist ge en orientering om besöket i Stockholm.

Hallqvist menade att det inte fanns särskilt mycket att säga om detta. RW-ärendet skulle komma upp i samtal mellan presidenten och statsministern. Det var därför viktigt att ärendet förbereddes noga.

Magnusson tillfogade att man måste konstatera att oerhört mycket arbete lagts ned på RW-ärendet.

Kosatjov tackade för denna genomgång och gick vidare till de konkreta projekten.

3. Större undersökningsprojekt

a) Vladimir

Beträffande genomgång av fängelsekort i Vladimir beredde denna fråga ryssarna stora svårigheter. I detta kartotek fanns nämligen mycket information som ej berörde RW och som enligt rysk lagstiftning inte kunde bli föremål för kopiering. Detta gick inte att lösa i sig. Man fick därför försöka sig på en variant, som tillät kopiering och bearbetning av

1997-12-17

korten, samtidigt som man respekterade den ryska lagens bokstav och anda.

Ziborov sade sig ha förstått att man på svensk sida önskade genomföra s.k. scanning av korten i Vladimir och föra över detta material på en dator. Därefter skulle detta bearbetas via ett dataprogram och ge svar på frågan huruvida RW befunnit sig i Vladimir-fängelset. Resultatet av denna process kunde utmynna i ett dokument, som skulle kunna ge svar på arbetsgruppens frågor.

Magnusson framhöll att det rörde sig om en ganska komplicerad begäran, där man angett tre alternativa arbetsversioner. Det skulle kanske kunna vara lättare om man på rysk sida föreslog en av de presenterade metoderna.

Ziborov genmälde att man var beredd att godta den variant som man önskade använda på svensk sida.

Ziborov tillade att man måste titta på detaljerna. Den ryska planen för projektet gick ut på att urvalet måste ske på ryskt territorium och under kontroll av ryska experter. Den information som framkom fick ej föras ut från den plats där informationen sammanställts. Programbearbetningen skulle vidare ske på ryskt territorium med deltagande av ryska experter. Slutdokumentet som blev resultatet av denna process skulle behandlas separat. Man kunde tänka sig olika tillvägagångssätt. En tänkbar variant var att man på svensk sida tog med sig t.ex. scanner och lap-top till Ryssland. I detta fall måste all utrustning förstöras eller kvarlämnas i Ryssland. Alternativt kunde man på svensk sida föra över materialet på diskett i Vladimir och därefter låta utföra programbearbetningen i Vladimir eller Moskva med ryska datorer. Nikisjkin på inrikesministeriet kunde stå till tjänst med erforderlig utrustning. Endera av dessa alternativ skulle göra det möjligt att genomföra den av Sverige önskade kortgenomgången. På rysk sida ville man tillmötesgå det svenska önskemålet utan att man bröt mot den ryska lagen. En förutsättning för detta var att man gav en 110 (sic)-procentig garanti att materialet ej användes till annat än avsett ändamål.

Nikisjkin framhöll att det svenska förslaget ställde stora krav på samordning mellan olika ryska myndigheter. Inget annat land skulle gå med på detta med tanke på tidsramen och den mängd information som

1997-12-17

krävdes. På svensk sida skulle man anmäla den svenska gruppens sammansättning och vilken typ av utrustning som skulle användas vid undersökningen. Därutöver behövdes av allt att döma preliminära konsultationer med ryska experter för att fastslå att apparater och algoritmer var förenliga med arbetsgruppens arbete. I den svenska framställningen fanns det inte något nämnt om den tekniska utrustningen. T.ex. hade man inte nämnt något om behovet av scanner. Det fanns således flera frågor som måste lösas.

Kosatjov underströk att man föreslagit detta tillvägagångssätt för att skydda de uppgifter som ej hänförde sig till RW-ärendet. Detta kunde förefalla komplicerat, men det var den enda möjligheten att undersöka om RW befunnit sig i Vladimir.

Magnusson sade sig ha full förståelse för de ryska motiven och trodde att man skulle kunna finna en bra teknisk lösning.

Kosatjov tillade att det viktiga i detta sammanhang var att informationsmassan inte fick föras utanför Ryssland.

b) Genomgång av persondossierer i Moskva

Den andra viktiga frågan gällde de 100 arkivakter som Mesinai bett att få gå igenom.

Vinogradov omtalade att man noga studerat den svenska förteckningen. De akter som begärts fanns i olika arkiv i MID, FSB och i särskilda arkiv. Det gällde bl.a. akter som studerats tidigare. Det rörde sig om personer vilkas vägar kan ha korsats av RW:s. Några av personerna var dömda eller krigsfångar, när RW befunnit sig i Moskva eller när han kunde ha befunnit sig i Vladimir. Nästan alla begärda akter var tillgängliga. Huvuduppgifterna gällde förflyttning av fångar till fängelser eller isoleringsceller. Beträffande flertalet akter var RW ej nämnd. I några fall fanns förhørsprotokoll eller brev. Det skulle bli möjligt att ta del av dessa dokument i Moskva i ett sammanhang med hjälp av experter vid FSB och MVD. Det fanns därutöver några akter som förvarades utanför Ryssland. Detta gällde t.ex. Makinens egen akt, som fanns i Kiev.

Magnusson insköt att Makinen inte längre var intresserad av att se sin egen akt.

1997-12-17

krävdes. På svensk sida skulle man anmäla den svenska gruppens sammansättning och vilken typ av utrustning som skulle användas vid undersökningen. Därutöver behövdes av allt att döma preliminära konsultationer med ryska experter för att fastslå att apparater och algoritmer var förenliga med arbetsgruppens arbete. I den svenska framställningen fanns det inte något nämnt om den tekniska utrustningen. T.ex. hade man inte nämnt något om behovet av scanner. Det fanns således flera frågor som måste lösas.

Kosatjov underströk att man föreslagit detta tillvägagångssätt för att skydda de uppgifter som ej hänförde sig till RW-ärendet. Detta kunde förefalla komplicerat, men det var den enda möjligheten att undersöka om RW befunnit sig i Vladimir.

Magnusson sade sig ha full förståelse för de ryska motiven och trodde att man skulle kunna finna en bra teknisk lösning.

Kosatjov tillade att det viktiga i detta sammanhang var att informationsmassan inte fick föras utanför Ryssland.

b) Genomgång av persondossierer i Moskva

Den andra viktiga frågan gällde de 100 arkivakter som Mesinai bett att få gå igenom.

Vinogradov omtalade att man noga studerat den svenska förteckningen. De akter som begärts fanns i olika arkiv i MID, FSB och i särskilda arkiv. Det gällde bl.a. akter som studerats tidigare. Det rörde sig om personer vilkas vägar kan ha korsats av RW:s. Några av personerna var dömda eller krigsfångar, när RW befunnit sig i Moskva eller när han kunde ha befunnit sig i Vladimir. Nästan alla begärda akter var tillgängliga. Huvuduppgifterna gällde förflyttning av fångar till fängelser eller isoleringsceller. Beträffande flertalet akter var RW ej nämnd. I några fall fanns förhørsprotokoll eller brev. Det skulle bli möjligt att ta del av dessa dokument i Moskva i ett sammanhang med hjälp av experter vid FSB och MVD. Det fanns därutöver några akter som förvarades utanför Ryssland. Detta gällde t.ex. Makinens egen akt, som fanns i Kiev.

Magnusson insköt att Makinen inte längre var intresserad av att se sin egen akt.

1997-12-17

Vinogradov tillade att det också fanns några namn som man inte kunde spåra. Kanske kunde man lösa detta under hand.

Kosatjov poängterade att Mesinai och andra som utsågs skulle få tillfälle att ta del av akterna under den tid som krävdes. Det krav man ställde var att arbetet utfördes i ett sammanhang utan att man skulle behöva återuppta det senare.

Nikisjkin framhöll att man var beredd att låta den svenska sidan ta del av akterna och bad att få bli underrättad i god tid om tidpunkten för arbetets början. Man ville undvika brandkärsuttryckningar, då en del akter måste rekvireras ända från Magadan. Han upprepade vidare kravet på att genomgången skulle ske i ett sammanhang och inte upprepas.

Magnusson bekräftade att man på svensk sida accepterade de villkor som uppställts. Man skulle snarast informera om vilka personer som skulle göra genomgången och när denna önskades påbörjas. I praktiken torde man få göra anteckningar för hand för att kunna följa upp den information som erhållits och kunna ställa följdfrågor. En annan fråga gällde hur man skulle förhålla sig till framtida historiker, till vilket man kunde återkomma.

von Dardel undrade om man skulle lämna ut RW:s akt om denna påträffades.

Kosatjov kunde garantera att så skulle bli fallet.

Kosatjov sade att man efter att ha behandlat de två svåraste frågorna skulle avsluta dagens överläggningar. Innan dess skulle man försöka ordna ett möte med Pitovranov under morgonen den 13 november. Krutjkov hade angett att han aldrig hade haft något direkt att göra med RW-ärendet och inte hade några ytterligare uppgifter att lämna som hade anknytning till överlämnandet av RW:s tillhörigheter. I det fall man var intresserad att fråga honom om detta hade han ingenting mer att berätta. I det fall det rörde sig om annat var han dock villig att svara på frågor. Det hade slutligen ej varit möjligt att nå Bakatin.

(Återupptagna förhandlingar 13 november.)

1997-12-17

Kosatjov beklagade att det tyvärr ej blivit möjligt att ordna ett möte med Pitovranov.

Magnusson kommenterade med att säga att man kanske kunde skriva ett brev till Pitovranov.

Beträffande undersökningen i Vladimir ville man ha ytterligare tid på sig för att kunna kommentera de tekniska aspekterna.

Vad avsåg det fortsatta arbetet skulle man på svensk sida värdesätta att erhålla riktlinjer för arbetet i skriftlig form för att undvika missuppfattningar. Man skulle därefter återkomma snarast möjligt på svensk sida, då man var angelägen att få igång arbetet.

Kosatjov bekräftade att man på rysk sida skulle utfärda ett sådant dokument och översända detta till ambassaden.

Han underströk vidare att man på svensk sida meddelade vilka personer som skulle utföra arbetet i Vladimir jämte ankomstdatum för vederbörande.

c). Psykiatriska kliniker

Kosatjov gick därefter över till den tredje frågan på undersökningsområdet som gällde önskemålet att göra efterforskningar på psykiatriska sjukhus. Det fanns i princip inga invändningar mot detta. För hälsovårdsinstitutioner gällde särskilda regler som fastställts av hälsovårdsministeriet. Man ville därför på rysk sida be att få skriftliga önskemål, som kunde överlämnas till hälsovårdsministeriet med en positiv rekommendation från utrikesministeriet. Skrivelsen borde uppta uppgifter om vem eller vilka som skulle genomföra undersökningen, när denna skulle genomföras och vilka kliniker man ville besöka.

Magnusson bekräftade att denna uppläggning låg väl i linje med det svenska tänkandet. På svensk sida förberedde man en skrivelse med det innehåll som nämnts av Kosatjov. Så snart denna var färdig skulle man skicka skrivelsen till utrikesministeriet för vidare befordran till hälsovårdsministeriet.

1997-12-17

Magnusson tog vidare upp frågan, som närmast gällde Vladimir, rörande dokument avseende sjukvård för och transport av fångar till psykiatriska kliniker. Frågan var om detta hörde till Vladimir-projektet eller till genomgången av de psykiatriska klinikerna.

Nikisjkin bad om en precisering. När fångar skickades i väg upprättades transportlistor. Eller avsåg man andra uppgifter som fanns i personakter?

Magnusson förtydligade att frågan gällde vilka dokument som fanns över huvud taget på detta område. Utöver uppgifter i transportlistor över överförda fångar skulle övrig information finnas endast i personakterna.

Nikisjkin bekräftade att detta var fallet beträffande t.ex. personer i Vladimirs kartotek. I detta fanns uppgifter om när fångar förflyttats, sjukdomar m.m. i vederbörandes personakt. När det var fråga om mera detaljerad information under en längre tidrymd kunde sådan finnas på hälsovårdsministeriet. Man var tacksam erhålla närmare upplysningar från svensk sida om vilka uppgifter man efterlyste.

Magnusson framhöll att man i sin ansökan närmare skulle precisera dessa önskemål i syfte att underlätta för myndigheterna att ta ställning i det konkreta fallet. Sekundära källor i form av förteckningar över boklån m.m. kunde också vara av intresse i sammanhanget.

Nikisjkin genmälde att den senare typen av dokument i regel förstördes efter en tid, då de ej var av större intresse sedan vederbörande lämnat fängelset.

4. Tillgång till ryska arkiv

Kosatjov tog upp den fjärde större frågan på dagordningen, nämligen möjligheterna för oberoende experter att arbeta i ryska arkiv. Man tyckte sig se en bristande logik på denna punkt, då det talades om att utföra uppgifter i framtiden, dvs. efter arbetsgruppens upplösning.

Magnusson underströk att det fanns två element i denna frågeställning. I första hand gällde det tillträde till ryska arkiv över huvud taget på längre sikt för historiker m.fl. Detta var en fråga av stor principiell betydelse, som inte kunde lösas inom ramen för denna arbetsgrupp. Denna fråga hängde samman med den skärpning av rysk lagstiftning som man tyckte

1997-12-17

sig ha kunnat märka de senaste åren. Detta gällde även material om RW. I Sverige vägledades man av en allmän princip att större öppenhet vore värdefull för forskare och i förlängningen också gav ett bättre resultat.

I andra hand gällde frågan tillträde till arkiven för denna arbetsgrupp. På detta område fanns t.ex. Fond 451, som på sin tid granskats av arkivexperten Galitskij. Det hade dock gått fem år sedan detta utförts, och nya uppgifter av intresse hade framkommit sedan dess. I slutsatserna i Galitskij's rapport nämndes dessutom ingenting om förflyttningen av RW och Kitschmann, vilket borde ha nämnts, även om man redan då kände till dessa dokument. De frågor som var aktuella på denna punkt gällde dels möjligheterna för utomstående forskare att få tillträde, med eller utan ryska experter, till dessa dokument, dels huruvida det i detta eller angränsande arkiv fanns tyska dokument som beslagtogs.

Vinogradov redogjorde närmare för arkivsituationen. Kitschmanns akt fanns i det s.k. särskilda arkivet, dock ej i Fond 451. Tillträde till denna akt reglerades i första hand av arkivlagstiftningen, dvs. av befintliga lagar och regler om personsekretess (i 75 år). Den andra begränsningen gällde om det fanns operativ brevväxling med underrättelsetjänsten. I detta fall fanns ingen tidsgräns (för evigt). Tillträde kunde därför nekas generellt. I RW-ärendet fanns dock inga sådana begränsningar. Dokumentet ingick i den förteckning som sammanställts på svensk sida. Den svenska oron avseende en skärpt tillträdestillämpning var därför ogrundad. Beträffande Fond 451 var denna en s.k. stängd fond i arkivet, eftersom det rörde sig om NKVD och förundersökningar av fångar och krigsfångar. I syfte att avgöra RW:s öde hade man anlitat Galitskij, kapten av första graden och doktorand på krigsfångar. Man hade bett honom gå igenom Fond 451 utan begränsningar. Galitskij hade rapporterat men ej funnit något om RW. Fond 451 tillhörde underrättelseorganen. För dessa fonder tillämpade man särskilda bestämmelser. I det fall man fann något om RW avhemligades materialet och överlämnades till den svenska sidan. När det gällde krigsfångars och andra fångars öden kom det inte att finnas några hinder. Det handlade i praktiken snarast om att förbjuda tillträde för obehöriga. Man hade ingen anledning att ifrågasätta Galitskij's sakkunskap. På FSB hade man bett honom gå fram med stor noggrannhet och omedelbart rapportera om han fann något om RW.

Beträffande Rossarkiv trodde han inte att det fanns några hinder för att få ta del av eventuella dokument om RW eller den svenska legationen i

1997-12-17

Budapest. Det var fråga om krigsbyte och utgjordes av tyska dokument. Han kände inte till hur fullständigt det var.

Vinogradov tillbakavisade vidare von Dardels kritik av en skärpt politik på arkivområdet. Det var inte fråga om något sådant, utan det rörde sig om en strängare reglementering i arkiven. Detta var viktigt för att begränsa tillträdet för obehöriga personer, som var ute efter sensationer och publicitet. För arbetsgruppens arbete fanns det däremot inga hinder. Här handlade det ju om experter från FSB, MVD m.fl. arkiv. Till detta kom tillstånd för oberoende forskare att ta del av persondossierer om krigsfångar jämte ett kartotek i Vladimir.

Nikisjkin kunde inte heller se att det förelåg några hinder för de oberoende experterna. Samma regler gällde nu som tidigare för dessa.

Magnusson konstaterade att det trots allt fanns vissa undantag och undrade hur det förhöll sig med konfidentialiteten.

Ziborov framhöll att det rörde sig om en juridisk fråga. Beträffande statshemligheter fanns viss lagstiftning, som begränsade tillträdet till de personer som hade särskild behörighet. En oberoende expert som Galitskij behövde särskilt tillstånd. Utan tillstånd fanns det således inget tillträde.

Magnusson frågade vilka personer som kunde erhålla sådana tillstånd.

Ziborov förklarade att alla kategorier fanns uppräknade i lagen. Det fanns dock en rad förbehåll. Tillstånd kunde endast ges till ryska medborgare, då det handlade om ryska statshemligheter. Det krävdes därutöver välgrundade motiv för att erhålla tillstånd. I första hand borde man var knuten till en officiell institution. En sådan person kunde beläggas med utreseförbud, varför flera oberoende experter avstod från att söka sådana tillstånd.

Hallqvist undrade vad Vinogradov avsåg med sensationsartiklar och vilka som avgjorde detta.

Vinogradov framhöll att det handlade om kända personer och välkända händelser. RW var t.ex. mycket känd liksom Berija och Abakumov. Det kunde gälla förhållanden som kunde avslöja något om dessa personers liv

1997-12-17

eller någon välkänd händelse som tragedin i Katyn, händelsen med det nedskjutna (svenska) planet eller deportationer. Ofta gällde det personer i kreativa yrken som konstnärer och författare samt politiker.

Magnusson frågade om det fanns några problem att få tillträde till troféfonden (Rossarkiv).

Vinogradov trodde inte att så skulle vara fallet. Endast i det fall att det fanns material som berörde tredje land kunde han se att det kunde bli problem. För arbetsgruppens arbete förutsåg han inga problem, då materialet rörande RW stannade inom arbetsgruppen och då det var fråga om historiskt material.

von Dardel framhöll i anslutning till hans kritik av det ryska arkivsystemet att hans kritik även gällde Sverige. Efter en lagändring i Sverige hade han fått tillträde till tidigare stängda arkiv. Det var viktigt att de historiska kunskaperna kom fram utan alltför lång tidsförskjutning. Bortsett från detta var vidare den mänskliga livslängden en viktig faktor i sammanhanget.

Magnusson sade att det var något av det senare han haft i åtanke, när han tidigare talat om den historiska forskningen.

Arkivmaterial i Sverige hade gjorts tillgängligt för arbetsgruppen. von Dardel hade dessutom nyligen för egen del fått tillträde till SÄPO-arkivet.

Utrikesdepartementet hade i juni i år frisläppt allt material ur RW-arkivet för tiden 1945 - 1970. En genomgång av materialet för perioden 1971 - 1991 pågick. Med undantag för en del material avseende förbindelser med främmande makt avsåg man även frisläppa detta arkivmaterial.

von Dardel påpekade att en del material (i Ryssland) som tidigare avhemligats åter blivit hemligt i avvaktan på en kommittés arbete.

Vinogradov framhöll att man hade full förståelse för den mänskliga faktorn i detta forskningsarbete. När det gällde RW:s öde gjorde man allt man kunde, och det fanns inga begränsningar. De ryska myndigheterna hade tydliga instruktioner på den punkten.

1997-12-17

Beträffande klagomål från ryska experter handlade det om vissa dokument som ej avhemligats och dokument som publicerats under en särskild period i Rysslands historia och därvid väckt skandal. Det var kanske därför sådana uttalanden fällt som von Dardel refererat till. Han upprepade att det gällde dokument som ej var avhemligade och i första hand gällde kommunistpartiet. Det fanns också dokument som ej var arkivbestämda. Det gällde en speciell period i landets historia, då det förekommit sensationella artiklar, som skadat förbindelserna mellan olika länder. En strängare reglementering hade införts i den ryska lagstiftningen. Detta förändrade dock inte arbetet i arbetsgruppen. Situationen var likartad i USA. Han hade deltagit i samtal med f.d. krigsfångar, där det framkommit att man i USA ej hade avhemligat material som gällde nedskjutningar av amerikanska plan över Sovjetunionen. Ärendet hade i detta fall gått ända till NSC. Det fanns således myndighetspersoner i USA som ej hade tillgång till arkiv som fanns i det egna landet. I Ryssland var förfarandet för avhemligande enklare, påstod han.

Magnusson konstaterade att läget beträffande arkivsituationen var följande:

- a) Beträffande Fond 451 förbehöll man sig på svensk sida rätten att återkomma med specifika frågor efter genomgången av krigsfångedossiererna.
- b) Sverige hade inlämnat en framställning i Washington beträffande ytterligare dokument om RW i amerikanska arkiv.
- c) Vad gällde avseende centralkommitténs arkiv?

Kosatjov framhöll att det inte fanns några särskilda begränsningar för detta arkiv.

På rysk sida var man intresserad av att ta del av nya amerikanska dokument.

Skupov omtalade att för presidentarkivet, i vilket centralkommitténs arkiv numera ingick, gällde samma regler som för andra arkiv. Beträffande konkreta ärenden hade man frågat efter ett protokoll från

1997-12-17

1989, när RW-ärendet skulle ha diskuterats. Genomgången av arkivet hade dock gett klen result. Det fanns inte något protokoll från 1989, däremot ett mindre antal dokument om RW. Det gällde bl.a. ett papper som MID skrivit för att gå den svenska sidan till mötes i RW-ärendet. Det fanns också dokument som redogjorde för arbetsgruppens tillkomst. Dessa dokument hade kopierats för att informera enskilda medlemmar i politbyrå. RW-ärendet hade dock inte tagits upp i några förhandlingar.

Magnusson erinrade om att Volkogonov sagt sig inte kunna finna något material om Abakumov och Molotov. Frågan var om han gått igenom presidentarkivet tillräckligt noggrant.

Kosatjov berättade att han talat med Volkogonov 1993 och att denna försäkrat honom att han gjort en noggrann genomgång.

Vinogradov bekräftade att presidentarkivet övertagit centralkommitténs arkiv. Man höll på att upprätta ett särskilt centrum för förvaring av dokument som berörde nutidshistoria. Pichoja och Volkogonov hade granskat politbyråns protokoll och andra samlingar mycket noggrant.

Magnusson erinrade om att man erhållit ett antal dokument från MID:s arkiv. Dessutom hade han själv fått tillfälle att gå igenom detta arkiv. Fanns det möjlighet att upprepa detta, undrade han.

Sokolov trodde inte att detta skulle bereda några problem.

Kosatjov sammanfattade arkivdiskussionen i följande punkter:

För arbetsgruppen:

- a) Man var beredd att ta ställning till ytterligare undersökningar i Fond 451.
- b) Beträffande Rossarkiv borde man på svensk sida specificera sina önskemål och göra en officiell begäran.
- c) Vad avsåg en förnyad genomgång av MID:s arkiv var man beredd att pröva detta i positiv anda.

1997-12-17

För oberoende experter:

En redogörelse hade lämnats om regler för tillträde till ryska arkiv. Frågan om tillträde avgjordes av bestämmelserna i rysk lagstiftning och inte av arbetsgruppen.

von Dardel anmärkte att man haft vissa svårigheter med de lokala myndigheterna i Vladimir. De ryska myndigheterna borde ha en kontaktperson på plats.

Kosatjov lovade att man skulle försöka lösa denna fråga på bästa sätt.

Beträffande chiffterelegramtrafiken mellan MID och den sovjetiska ambassaden i Stockholm kunde han ej garantera att det inte fanns uppgifter som man inte tagit upp i arbetsgruppen.

Hallqvist undrade när dessa telegram skulle frisläppas, kanske år 2025?

Sokolov påpekade att även utrikesministern och en vice premiärminister måste begära tillstånd hos Abakumov för att få ut relevanta dokument om RW och dokument rörande ledande MID-arbetare. Den sovjetiska ambassaden i Stockholm hade inte haft samma tillgång till information om RW som ledande befattningshavare i MID och KGB. Ambassaden rapporterade däremot om hänvändelser till ambassaden om RW och om rapporteringen i den svenska pressen. 1993 fattades beslut om en 30-årig tidsgräns för tillgång till ryska dokument. Det fanns dock högre gränser för vissa akter. Beträffande presidentukasen i RW-ärendet trodde han att man på svensk sida förstod att det skulle vara en plikt och ära för Volkogonov och varje annan rysk tjänsteman att finna dokument som klarlade RW:s öde.

Hallqvist undrade om 75 års hemligstämpel gällde för chiffterelegram mellan den ryska ambassaden och MID.

Sokolov påminde om gällande lagstiftning, men framhöll att mycket hade avhemligats. Detta gällde definitivt RW. Informationen avsåg dock endast enskilda punkter och inte hela telegram. Mycket material hade dessutom förstörts.

1997-12-17

Vinogradov tillade att chiffrerade dokument inte fick kopieras eller delges i sin helhet. Han trodde inte heller att man i Sverige skulle lämna ut hela chifffertelegram till den ryska sidan.

von Dardel tog upp frågan om ett chifffertelegram enligt vilket RW dödats i Budapest. Det kunde vara av intresse att belysa denna händelseutveckling, menade han.

Magnusson framhöll att det gällde ett konkret önskemål avseende kontakterna med den sovjetiska krigsmakten i Ungern.

Kosatjov föreslog att man kanske kunde kontakta regeringen i Budapest för mer information på detta område.

Sokolov underströk att det inte funnits något sovjetiskt konsulat eller sovjetisk ambassad i Ungern vid denna tid. Kontakter kunde däremot ha skett via den sovjetiska krigsmakten. Vad avsåg militära dokument rörande RW hade dessa redan överlämnats av Filippov vid försvarsministeriet.

Magnusson underströk att det trots allt kunde vara viktigt att försöka titta på detta.

Fredén ursäktade sig p.g.a. en lunch och framförde sitt tack till arbetsgruppen. Det hade varit en glädje för honom att lyssna på överläggningarna, som hade präglats av en konstruktiv grundsyn.

5. Samtal med Sokolov

Kosatjov föreslog att man skulle fortsätta med de samtal som förts med Sokolov och Ivanov.

Magnusson omtalade att han skulle översända en sammanfattning av sina samtal med Sokolov. Samtalen hade i stort sett inte gett något utöver en artikel som denna skrivit tidigare. Sokolov hade bekräftat att han haft flera samtal med Serov före dennes död. RW hade därvid nämnts endast vid några tillfällen. Både Serov och Ivanov hade förstört dokument avseende Molotov och RW.

1997-12-17

Sokolov hade spelat in samtal med Ivanov på videoband (på ett gammalt system, som inte längre fanns). Det enda nya som framkommit var att Bulgarien varit missnöjd med att behöva skicka order till Budapest om RW:s arrestering. Sokolov hade för avsikt att under nästa år ge ut en bok baserad på detta material.

Kosatjov framhöll att man även skulle försöka ordna ett samtal med Pitovranov, alternativt ställa skriftliga frågor.

6. Smoltsovdokumentet

Vinogradov meddelade att man låtit en grupp medarbetare, som vanligtvis inte sysslade med RW-ärendet, genomföra en sökning för åren 1945 - 1953 (då Smoltsov dog) för att undersöka varifrån Smoltsovrapporten kunde ha kommit. I de akter som undersöktes, bl.a. i olika fängelser som Lubjanka, fanns dock inga uppgifter om att man skulle ha tagit Smoltsovrapporten ur dessa akter. Däremot upptäckte gruppen att man tillfogat uppgifter om förstörelse av dokument eller om tillägg. För augusti 1955 hade antecknats att man förstört akter i det inre fängelset i Lefortovo, där Smoltsovrapporten kunde ha funnits. Även i mappar med förundersökningsprotokoll, fångars hälsotillstånd och allmän korrespondens skulle man ha kunnat finna ett sådant dokument. Också denna typ av material hade förstörts 1955. På dåvarande säkerhetsministeriet i Sovjetunionen hade man tagit kopior av sådana akter. På rysk sida ville man gärna överlämna kopia av en sådan akt.

Magnusson tackade för redogörelsen.

Ziborov tillade att dokumentet från 1955 inte tillfört arbetsgruppen något nytt. Det bekräftade vad man redan visste, dvs. att de flesta akterna i det inre fängelset förstörts för länge sedan.

Kosatjov konstaterade att man avslutat genomgången av sju(?) ärenden och att man svarat positivt på alla svenska önskemål i den överlämnade aide-mémoire.

Magnusson höll med om detta i stort, även om utfallet måste nyanseras något vad gällde arkivsituationen. Där fanns det en annan dimension utöver arbetsgruppen att ta hänsyn till, nämligen den ryska lagstiftningen. Frånsett detta var resultatet av förhandlingarna tillfredsställande.

1997-12-17

Kosatjov förklarade sig nöjd med detta uttalande men underströk beträffande arkiven att man givetvis måste arbeta enligt rysk lag.

7. Övriga frågor

Kosatjov konstaterade att det fanns ett antal frågor av lägre dignitet kvar sedan förra mötet.

Nikisjkin omtalade att man ej funnit några uppgifter om Villy Andersson i Moldova. Möjligen kunde namnet ha förvrängts.

Magnusson påpekade att namnet kunde vara Andersen.

Nikisjkin tillade att man även provat denna variant utan resultat.

Beträffande löjtnant Visiljev Fedotov, stf. chef för en vaktavdelning i Vladimir, kunde ett möte med honom ordnas i samband med besök där.

Kosatjov undrade om det fanns information om vittnena Sandor och Katona.

Magnusson meddelade att man inte hade någon ytterligare information om dessa personer.

Magnusson önskade göra ett tillägg beträffande möjligheterna för de oberoende experterna att granska dokument i arkivsammanhang. Av vad som sagts om rysk lagstiftning skulle detta inte var möjligt. En skriftlig bekräftelse på detta vore av värde för rapporten.

Vinogradov menade att sådan kontrollmöjlighet fanns.

Magnusson förtydligade att det gällde kontroll av överlämnade dokumentkopior mot originalen i ett arkivsammanhang. Denna metod accepterades på svensk sida.

Vinogradov omtalade att experterna fått se en sida av originalen men inte fått bläddra vidare.

Magnusson undrade om detta kunde bekräftas.

1997-12-17

Vinogradov anmärkte att det var en egendomlig fråga. Själv kunde han inte gå in i SÄPO:s arkiv och kontrollera. Det räckte med att läsa lagen för att förstå detta.

Magnusson upprepade att det gällde de dokument som överlämnats till den svenska sidan. På rysk sida hade förklarats att kontroll (mot originalen) inte var möjlig p.g.a. rysk lagstiftning.

Vinogradov menade att detta inte stämde och att undantag kunde göras.

Magnusson framhöll att man på svensk sida tolkade detta på ett annat och bredare sätt än i Ryssland.

Vinogradov tillade att han kände till att det fanns arkivsammanhang. Magnusson hade t.ex. fått gå igenom topphemliga handlingar. Om man bläddrade vidare i dessa dokument kunde man komma till helt andra ärenden.

Magnusson betonade att det endast gällde en enkel formalisering, som han överlät till den ryska sidan att finna en lösning på.

Vinogradov sade att det för honom var en fråga om etik och tilltro.

Magnusson avslutade denna diskussion med att säga att man på svensk sida gärna kunde utfärda ett papper, där man intygade att man hade förtroende för de ryska tjänstemännen.

Magnusson fortsatte med att referera till ett sammanträffande i oktober, då han sagt att man på svensk sida uppgett att man ej erhållit svar på frågor om GRU. Detta hade visat sig vara fel. Svar hade erhållits i februari i år. Svaret var helt enkelt att man inte hade något att rapportera om RW.

I oktober hade man vidare frågat om Valdemar Langlet, svensk Röda korsdelegat i Budapest.

Vinogradov skulle kontrollera i sina anteckningar och återkomma om Langlet.

1997-12-17

Magnusson tog upp frågan om ett dokument från 1955 som kommit från 1:a huvudavdelningen (PGU) i KGB och inte, som andra dokument, från den andra huvudstyrelsen.

Vinogradov sade att det gällde 1:a huvudavdelningen - underrättelseavdelningen. Det kanske berodde på att man ställt frågan till 1:a huvudstyrelsen. Han kunde ta upp ärendet med MID.

Magnusson tog med hänvisning till Sudoplatovs bok upp fallen Ehrlich och Altjer, vilka 1941 dömts till döden för förrädiska kontakter med Tyskland. I själva verket rörde det sig om domstolsfalsifikat. Berija hade nämligen bestämt att de skulle bli nummerfångar samt att inga handlingar skulle upprättas eller förhör hållas. Dessa personer fanns med på den svenska listan över persondossierer.

Vinogradov omtalade att en av de två personerna hade släktingar, som fått ta del av akterna. Det amerikanska Holocaustmuseet hade också visat intresse för detta fall men fått nej när man ville ta del av dokumentet. Denna rätt hade förbehållits släktingar. Beträffande Mesinai och känsliga frågor hade man möjlighet att lösa detta i vedertagen ordning.

Magnusson undrade om man påträffat akter rörande Kartasjov med vissa listor m.m.

Ziborov framhöll att Vinogradov redan 1992 undersökt en s.k. nomenklaturaakt rörande tillfällig förvaring. Kartasjovs akt hade förstörts efter Smersjs upplösning. Man hade inte funnit några spår av denna.

Magnusson avsåg att vid ett senare tillfälle ta upp SVR p.g.a. tidsutdräkten.

Kosatjov önskade återgå till Jeltsins statsbesök i Sverige. I den svenska aide-mémoire stod det att det var viktigt att kunna ge ett positivt besked, att ryska sidan svarat positivt och att arbetet kommit i gång. Han ville att man skulle lägga till att båda sidorna i arbetsgruppen gjort stora insatser och att man var på väg att slutföra en rapport.

Magnusson var beredd att acceptera detta. Det gällde dock att utforma de exakta ordalagen.

1997-12-17

Kosatjov underströk att man på rysk sida inte ville undanhålla några dokument, där RW:s namn nämndes. Han ville endast klargöra förutsättningarna inför samtalen med Jeltsin och mötet med massmedia.

Magnusson erinrade om den nyansering som fanns med i bilden vad avsåg rysk lagstiftning rörande tillträde till de ryska arkiven.

Kosatjov framhöll att det inte var fråga om detta. Man kunde inte bryta mot lagen.

Sammantaget verkade annars allting mycket bra. Man skulle vidare ha samtal om utkastet till vitböckerna. Förslagsvis kunde man utväxla texter före årets slut av resp. preliminär rapport. Därvid skulle man få möjligheter att kunna kommentera texterna. Avsikten var att ett första inledande kapitel skulle vara gemensamt.

Magnusson bekräftade denna uppläggning.

Magnusson sade på fråga från Kosatjov rörande nästa möte att detta fick bestämmas på diplomatisk väg.

Kosatjov nämnde att man i den svenska inledningen räknade upp de relevanta ryska arkivfonderna. På rysk sida skulle man uppskatta att även de svenska arkiven omnämndes.

Magnusson sade att man tog detta ad notam. Man kunde i korthet säga att de var färre än de ryska.

Ziborov nämnde att Magnusson velat träffa Solovov ytterligare en gång och bad om ett förtydligande om vilka frågor som skulle tas upp.

Magnusson ville överlåta till den ryska sidan att fatta beslut om detta. Han erinrade om att det varit intressant att iaktta Solovov under senare delen av samtalet med Kopelanskij föregående dag. Till detta kom antydningar om vad som hänt RW.

Ziborov meddelade att man talat med Solovov flera gånger tidigare. Intet nytt i sak hade framkommit. Detta var inte heller fallet under gårdagen. För ett nytt samtal behövdes det därför någon konkret fråga att ta upp.

1997-12-17

Vinogradov sade att han kunde ha fel, men kanske hade Solovov missförstått Kopelanskijs uttalande om folkmord på judar. Detta hade kanske varit skälet till hans mimik under senare delen av Kopelanskijs uttalande.

Magnusson ansåg att det kunde vara intressant att fråga Solovov igen beträffande Kopelanskijs svar. Till detta kom en anteckning han gjort i journalen om tedrickning med fångar. Måhända skulle inget nytt komma fram, men det kunde ändå var värt ett försök. Den ryska sidan fick bestämma hur man skulle göra.

Vinogradov menade att man blandat ihop olika saker. Kopelanskij hade undertecknat vissa dokument men själv uppgett att han inte gjort det. Kondrasjev hade talat om att Abakumov själv förhört fångar.

von Dardel erinrade åter om de problem man haft i Vladimir. Någon kontaktperson borde utses.

Kosatjov menade att detta skulle kunna lösas utan svårigheter.

Hallqvist hade intrycket att detta möte varit betydligt bättre än besöket i Vladimir i februari/mars. Genomgången av kartoteket i Vladimir hade varit intressant, och det var nödvändigt att man slutförde detta projekt. Han skulle till departementet i Stockholm rapportera positivt om mötet. Ännu hade man dock inte bestämt vad statsministern skulle säga om RW under statsbesöket i december i år.

Kosatjov sade att detta bekymrade den ryska sidan.

Nikisjkin erinrade om de problem som hade uppstått i Vladimir i februari i år. Inför den planerade genomgången av kartoteket i Vladimir ville han därför rekommendera att man hade en noggrann arbets- och besöksplan.

von Dardel påminde om att Krutikov och Pirozjov vägrat uttala sig trots att man bett dem göra detta.

1997-12-17

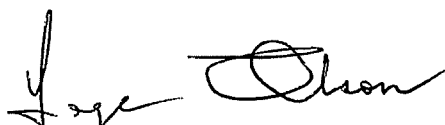
Kosatjov framhöll att han skulle försöka behandla denna fråga pragmatiskt och upprätta en lista över de frågor man ville ställa till vederbörande.

Kosatjov konstaterade avslutningsvis att det nu fanns en konkret plan för det fortsatta arbetet. För vissa frågor låg "bollen" på den ryska sidan, för andra på den svenska.

Magnusson anslöt sig till den ryska ordförandens ord och uttryckte sitt tack för ett mycket konstruktivt möte.

Magnusson erinrade slutligen åter om att man på Utrikesdepartementet i Stockholm i juni i år frisläppt allt arkivmaterial om RW för perioden 1945 - 1970 på tre stycken CD-ROM-skivor.

Mötet avslutades.

Lage Olson

Deltagare i 14:e mötet i den bilaterala arbetsgruppen i Raoul Wallenberg-
ärendet i Moskva den 12-13 november 1997

Konstantin Kosatjov, MID (ordf.)

Valdimir Sokolov, MID

Vladimir Vinogradov, FSB

Konstantin Nikisjkin, MVD

Andrei Y. Ziborov, FSB

Michail Skupov, MID

Nikolaj Kortjunov, MID (tolk)

Jurij Nemtsov, MID

Daniel Kopelanskij, f.d. förhørsledare/tolk (endast 12 november)

Boris Solovov, f.d. förhørsledare/tolk (endast 12 november)

Ambassadör Hans Magnusson (ordf.)

Professor Guy von Dardel

Ambassadör Martin Hallqvist

Minister Lars Fredén (endast 13 november)

Ambassadrådet Lage Olson

Forskaren och journalisten Susanne Berger

Ambassadsekreterare Stefan Gullgren

Ambassadsekreterare Anders Wallberg (tolk)

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

Sid. 1 (3)

Aambs Stefan Gullgren

1997-12-19

UTRIKESDEPARTEMENTET

Avd.	Grupp	Mål
P	2	Fu ¹

För: EC (Hallqvist)

Kopia: EI (Olson), rekryfax amb Riga

Re Raoul Wallenberg - arbetsmöte om Vladimir-undersökningarna

Som bekant har Marvin Makinen befunnit sig i Moskva under de senaste två veckorna för att bistå Susan Mesinai i arbetet med persondossiererna. I syfte att maximalt utnyttja sin Moskva-vistelse hade Makinen därtill under förra veckan preliminära kontakter med Nikisjkin inför det fortsatta undersökningsarbetet i Vladimir.

För att fullfölja denna diskussion och klara ut alla utestående tekniska och metodologiska frågor föreslog vi från ambassadens sida ett mer mål-inriktat sammanträffande mellan Makinen och Nikisjkin. Detta möte ägde rum igår (18 dec) på ambassaden. Från ryska sida deltog, förutom Nikisjkin, även (på Nikisjkins begäran) Ziborov från FSB och en representant för MID (aambs Kortjunov). Från ambassaden deltog Gullgren och Wallberg (som tolkade). Följande framkom i sammanfattning:

1. Makinen förklarade sig helt införstådd med de ryska villkoren för det fortsatta arbetet i Vladimir, d v s att all information från registerkorterna måste stanna inom Rysslands gränser och att därför allt analysarbete måste ske här (och inte utomlands). Makinen förklarade sig därtill välkomna möjligheten att under det fortsatta arbetet få arbeta tillsammans med den ryska sidans experter.

Delges:

von Dardel

Carl Persson

Olson, EI-ESEK

p. 97-12-19

A. A.

2. På den ryska sidans fråga förklarade Makinen att den första fasen i undersökningsarbetet - urvalet av relevanta registerkort i fängelsearkivet - i princip var avslutad. Det återstod dock att genomföra en dubbelkontroll av en del registerkort. Denna skulle dock kunna utföras av den ryske arkivexperten Gurinovitj, som medverkade i arkivgenomgången i Vladimir i mars i år.

3. Beträffande metodiken för avläsning av information från registerkort (manuellt eller medelst scanners) enades parterna efter viss diskussion om följande:

Nikisjkin förklarade att hans avdelning redan hade haft preliminära kontakter med ett tekniskt informationscenter, knutet till MVD, som förfogade över mycket avancerade scanners med vars hjälp de 6 000 registerkort skulle kunna avläsas på ca en vecka. Totalkostnaden för detta arbete, inkl personal-kostnader, uppskattade Nikisjkin till ca USD 5 000. Makinen och övriga representanter från svensk sida skulle självfallet ges möjlighet att närvara under hela processen. (Härvid kan tilläggas att Makinen uppskattar att en manuell inmatning av information från registerkort torde kräva minst tio personers arbete tio timmar per dag under drygt två veckor).

På Nikisjkins förslag förklarade sig Makinen redo att ånyo besöka Moskva i slutet av januari i syfte att diskutera de tekniska och metodologiska aspekterna av detta arbete direkt med företrädare för informationscentret.

4. Inför de fortsatta Vladimir-undersökningarna begärde Nikisjkin att den svenska sidan riktade en ny, officiell framställning till inrikesminister Kulikov med detaljerade uppgifter om bl a vem som kommer delta i arbetet, vilka uppgifter som arbetsgruppen kommer att behöva från registerkort, samt hur undersökningsarbetet kommer att läggas upp.

Från vår sida framhöll vi att vi utgick ifrån att den ryska sidans principiella godkännande av fortsatta Vladimir-undersökningar stod fast. Nikisjkin bekräftade att så var fallet. Framställningen till Kulikov var dock nödvändig för undvika ytterligare missförstånd om formerna och metodiken för undersökningsarbetet.

Parterna enades om följande arbetsplan: Makinen utarbetar underlag till brev till Kulikov. Ambassaden utformar utkast som översätts till ryska. Ambassaden sammanträffar med Nikisjkin i mitten/slutet av januari i syfte att ge brevet den mest ändamålsenliga utformningen (d v s att avpassa

formuleringarna till MVD:s formella byråkratikrav). Det färdiga brevet skickas, självklart efter avstämning med departementet och Magnusson, till Kulikov via MID.

Nikisjkin framhöll att MVD måste få sig brevet tillhanda minst en månad före inledningen av de fortsatta undersökningarna. Helst borde undersökningarna inte påbörjas senare än mitten av mars. Detta berodde på att ansvaret för Rysslands fångelser och häkten snart skulle komma att överföras från MVD till justitieministeriet och detta skulle skapa turbulens i organisationen. Därför borde arbetet i själva Vladimir-fängelset, d v s inscanning av information från registerkorten, genomföras så snart som möjligt.

(Vi har till Makinen med enfass understrukt behovet av underlag till brevet så snart som möjligt. Makinen har förklarat sig införstådd härmed och har utlovat sådant till strax efter årsskiftet.)

5. Beträffande Mesinai's önskemål om att undersöka transportregister i Vladimir-fängelsets arkiv förklarade sig Nikisjkin inte se några principiella hinder häremot. Det var dock ett starkt ryskt önskemål att dessa undersökningar skedde parallellt med arbetet med registerkorten och att önskemålet preciserades i brevet till Kulikov.

6. Beträffande en tidsplan för Vladimir-undersökningarna konstaterade parterna att avläsning av registerkorten (manuellt eller medelst scanners) sannolikt ej skulle kunna ske tidigare än mars. Makinen var preliminärt redo att närvara vid detta arbete. Vidare bearbetning av information, vilket kan ske i Moskva, beräknades av Makinen komma att ta i anspråk "ett par månader". Om Makinen skall närvara vid det avslutande analysarbetet, vilket han är angelägen om, kan detta inledas först efter 1 juli.

7. Slutligen, beträffande Magnussons fråga under SECUNDO i Rigas kryfax 301 om huruvida ambassaden riktat framställning till SVR om Tolstoj-Kutuzovs dossier är svaret: Ja.

H1RDMAN

To: Lage Olson ✓
EI/ESEK

P 2 En¹

INK

-12-22

From: Susanne Berger
001 703 237 0946

Date: December 22, 1997

Cover + 3 pages

Delges:

Hallquist, Ec2

Olson, EI-ESEK

Rep. 97-12-22

Dear Mr. Olson,

✓
enclosed a copy of my letter to Hans Magnusson, concerning our continuing research in Russia.
I wish you a very nice holiday and I look forward to seeing you in January.

Would you please pass on my best holiday wishes to Mr. Hallquist and his family?

Susanne

a-a / dv

1/3

Susanne Berger
4793 Williamsburg Blvd
Arlington, VA

Ambassador Hans Magnusson
Embassy of Sweden
Riga

December 22, 1997

Dear Mr. Magnusson,

enclosed are a few points on the continuing investigation in Russia and in Sweden.

1. Request for Access to Russian "Trophy" Archives, including Captured German Records
(TsKhIDK, Center for the Preservation of Historical Documentary Collections/
Separate collections in the "Special" Archives)

I have now collected enough information to formulate a precise request. I have consulted with two experts on Russian archives, Patricia Kennedy Grimstead of Harvard University and Dr. Carl Bodig of the U.S. Holocaust Memorial Museum. Grimstead is the author of an article on Russian Trophy archives which appeared in the 'Journal of Contemporary European History' in March of 1997. Bodig and his team have just returned from Moscow where they were allowed for the first time to have access to records dealing with the Jewish question among Trophy records.

Grimstead is planning to publish for the first time a detailed guide to the Trophy records this summer. Her co-author on this project is the current head of the Special Archives, Mr. Kozlov. An incomplete list of these records is already in circulation in Germany but it is almost impossible to get a hold of it. (I tried) Grimstead will now make available an advance copy. It will then be possible to not only identify individual 'Fonds' but separate 'pakki' and in some cases even specific documents, which will make our request a great deal more efficient.

Taking into account the most pressing problems before us and our limited resources and funds, I intend to present the request in the following way (these points are currently being discussed and coordinated with Marvin, Susan and Guy):

The central purpose will be to investigate the question of possible connections between RW and the German Abwehr in Budapest. Both Russian and Swedish records suggest that a more or less formal association existed. (Russian and Swedish files; also, Alexandra Kollontai's remark that RW committed an "indiscretion" or a "foolish thing") It is necessary to clarify the nature of these contacts, especially in the context of Jewish rescue efforts and possible separate peace initiatives. Economic aspects will be considered as well. Analysis will then focus on possible implications for RW's fate. Some of these records may help us shed light on the question why RW was placed with certain prisoners in the early stages of his captivity, etc.

2/3

Based on Grimstead's list we will be able to request specific sets of files, such as the records from certain Abwehrposts in Hungary, Rumania and Turkey as well as their communications with various homeoffices, particularly the RSHA in Berlin. Central Focus will be on OKW field cables.

The Trophy collections also include important materials seized from British, French and Polish Intelligence and the relevant papki - activities in Budapest - will be requested. There exists also a separate namelist as a guide to these records. The list will be checked against names of individuals of interest.

In Grimstead's assessment, most of the files which contain direct references to RW would have been removed much earlier to the former KGB and to the Presidential Archives. She feels that some of the material is probably being consciously withheld while other materials may have been overlooked in previous searches. This appears to be especially true for the Presidential Archives. The Russian archival system currently has to deal with a 75% cutback in funds.

On top of that, Grimstead sees a relative low level of competence in the currently available archival staff. The Special Archives today have only one archivist with an adequate background and a sufficient knowledge of German. At the same time, archivists are not going to be eager to admit that certain records have perhaps been overlooked. The only solution, therefore, is to do the work ourselves or to appoint Russian archivists to do the work and to pay them a decent wage. In Grimstead's view there may be a way of showing that certain materials are no longer available in the Trophy collection but have been removed to other archives. She says we should continue to insist on seeing files we know exist and we should take our requests straight to the two archives that matter, the former KGB and the Presidential Archives. I would like to pursue the question of RW's "formal" Abwehr connection by pointing out to the archivists at the Presidential archives that we are aware of these alleged ties and that we would like their help in finding more material on this question. This may provide an opportunity for the Russian side to "save face", to find a way to officially acknowledge the problem at the heart of the matter.

As Guy has suggested, it may prove helpful to appoint a Russian historian or archivist who reviews the Presidential Archives material on the Working Group's behalf. One such person could perhaps be Anatoly Prokopienko. Grimstead's view of him was not fully positive. She said that she had quite serious difficulties with him in her own research. She feels that her co-author Kozlov is a much better trained researcher and very reliable. At the very least, she says, "he cannot be bought." Kozlov may also be more acceptable to Russian archival authorities, since he is currently employed within the system. On the other hand, Prokopienko has shown himself quite helpful to the Working Group over the years. One needs to carefully weigh this decision.

This is how I plan to proceed:

- Formulate a written Request for Access to specific "Trophy" files by Jan. 1, 1998 (after further consultations with Marvin and Susan on including specific names or areas of inquiry)
- I will also begin to see how voluminous the files of the Mediac Academy of Science will be, concerning the Mjasnikov/Danishevsky question.

- My schedule through July of 1998: I have discussed briefly with Marvin and Susan to go to Russia at the end of January (for one week) to begin discussion in the questions outlined above and to continue/discuss the ongoing review of prisoner files. (No specific dates yet)
- Between February and the end of March I will have no more than one week available to do research.

3/3

I will not be available the last two weeks in March and the first week in April (School and Family commitments). I will be able to conduct research from April 15 until the end of June. Since Susan plans to be in Russia through the end of March I believe this schedule will fit well with the overall agenda. I will base my budget on the figures prepared by Susan, so there will be a consistent approach.

2. Witness Information

One or two years ago a former member of the Hungarian resistance - Vilmos Bondor - published an account of his wartime experiences in Hungary. Bondor currently lives in Los Angeles. Bondor relates how he worked together with a Hungarian resistance leader by the name of Zoltan Miko. Miko's wife was employed by RW. Miko and his people had hidden Polish officers who had fled to Budapest. Some of these officers carried important information concerning Katyn and other issues. When the Soviets captured Budapest Miko supposedly asked RW to accept these materials for safekeeping in the Swedish Legation's. RW accepted. Miko and Bondor were arrested by the Russians. Both were sentenced to death, but only Miko was executed. He was taken to Odessa and was hung. Bondor's death sentence was commuted to 25 years. He was eventually released and moved to the US.

You probably have heard about this through the Swedish Embassy Budapest. I feel, regardless of whether or not the Katyn connection is true or not, we should request the files for Miko and Bondor to see who was in charge of their case, whether or not they were questioned and by whom, what the charges were, etc. I will try to speak with Bondor.

3. Review of Swedish files

I take notice that the Working Group is not interested in a formal review of the available Swedish materials in the RW case. I will, therefore, conduct my inquiry privately.

Merry Christmas to you and your family and best wishes for the coming year!

Susanne

cc: Hallquist/Olson
von Dardel/Mesina/Makinen

PEDER BONDE

CHAIRMAN OF THE BOARD
INVESTOR INTERNATIONAL AB356/003
22
1997 -12-14

December 22, 1997

Ambassador Jan Eliasson *Kabso*
Utrikesdepartementet
Stockholm, SWEDEN

VIA FAX (011-46-8-723 11 76)

Dear Jan:

During our first board meeting Thursday, November 20, in Stockholm, we agreed that the need for an endowment to support the prize would be considerable. We did not fix the minimum amount for the prize, but in the U.S. market such a prize could hardly be lower than \$100,000 and should preferably be even higher. In the budget we must add the cost of administration, traveling for jurors, the award ceremony, etc. We assumed that sufficient fundraising in Sweden would not be possible. It would be a natural solution to seek funds in the U.S., particularly in the very wealthy Jewish families. I assumed the task to try to find out how we should go about this matter. In the meantime we should avoid publicity about the project.

Since then I have had a number of conversations with people with different levels of knowledge about the complicated Jewish community. I have asked all of them to keep the project secret, as we are in a very early stage and as we wish to approach the key people in the right order so we do not offend anyone. Very recently, I had what I consider a "breakthrough" in such conversations, when I met the person of whom I write in my fax letter to Claes of December 19 (please, read the enclosures right now!). Immediately after that visit, I had long telephone conversations with my two most helpful advisers, Jack Russell in New York and Sanford Greenberg in Washington, D.C. Russell was a great friend of Uncle Dodde and has remained a close friend of our family. He has a good knowledge of the Jewish situation since his chairmanship and work with the Raoul Wallenberg Association in New York. Greenberg is a prominent businessman. Being a Jew with contacts on very high levels (he is a close friend of Vice President Gore), he is well acquainted with these names. They both considered Max Fisher as a key personality; they knew the two other names too; they strongly advise us to follow up along this line and if possible have our project presented at the meeting in Aspen.

ONE FARRAGUT SQUARE SOUTH, SUITE 602, WASHINGTON, D.C. 20006-4003

TEL: +1-202-393-3383 • FAX: +1-202-393-4422

S-103 32 STOCKHOLM, SWEDEN • TEL: +46-8-614 20 00 • FAX: +46-8-614 21 50

Of course, there are other very important Jewish families, and we may always take a risk going to one person earlier than to another. However, they both consider Fisher such a key person that this risk could be taken.

Saturday, December 20, I had a long conversation with Claes who is in agreement with this assessment. We both think that we should not miss this opportunity. Claes will put together relevant documentation, such as drafts of the philosophy behind the prize, of the statutes, and a preliminary budget, to be presented early January to Lezell, so we do not lose the momentum in this.

An additional comment: Russell reminded me of the situation several years back, when the Jewish community in New York tried to completely absorb the RW Association (one of them said: "The name Raoul Wallenberg belongs to us"), something which took a lot of effort and controversy to avoid. He thinks that such a risk might develop here. I made a prudent comment about this while in Lezell's office, and in a phone call of today he spontaneously said that as we assume that the prize will be handled and awarded in Stockholm, we must find aspects of this which are attractive to a Jewish donor. If a member of the Royal Family takes part in the award ceremony, it would be good to give donors opportunity to participate. Claes and I have agreed that we would be positive to invite someone to our board, and of course, we would be ready to give due credit in a form that can be agreed upon. Lezell said that Fisher would go to Aspen if his health permitted and most probably would present our project himself. If not, Lezell would do it on his behalf.

Claes and I thought that this step is of such importance that we wish to inform all board members. If anyone of you has any objection to the procedure as outlined, I would be grateful to hear from you. I shall mostly be in my home during the coming week (+ 1-202-363-4422, fax + 1-202-362-1475).

All the best wishes for the holiday season and the next year.

Yours,

Peder Bonde

Enclosure

FILE

PEDER BONDE

CHAIRMAN OF THE BOARD
INVESTOR INTERNATIONAL AB

December 19, 1997

Count Claes Cronstedt
Baker & McKenzie
Eriksbergsgatan 46
Post Office Box 26163
100 41 Stockholm, SWEDEN

VIA FAX (011-46-8-24 89 20)

Dear Claes:

By coincidence I met a lawyer who works for ABB. As he mentioned that in his law firm there were some very prominent Jews, I asked if I could be introduced in order to learn who were the main players in the Jewish community.

Yesterday I was introduced to Mr. Mark L. Lezell. I asked that our conversation be confidential. I gave him a short briefing about the plans for a Raoul Wallenberg prize. I indicated that the project was at a very early stage, and that we were aware that in order to create a sizable award, we would need such a substantial endowment that the market in Sweden would not be able to provide it. We therefore were eager to know if the Jewish community in the U.S. would be interested in helping us. I said that the first question to put was if this project was doable at all, secondly, to find out who were the important persons whom our RWP chairman should see.

Lezell seems to sit in all the central Jewish organizations (see enclosure). He and a Chicago friend Stuart T. Levine are the only two persons elected both to NatPAC and AIPAC which, according to his description, are the two central organizations working on improving Israel's position in the U.S. (Levine received in 1993 Nordstjärneorden for his great contributions to "Confidencen", so he must have an active interest for Sweden.) Lezell and Levine are very close to the older Jewish statesman Max Fisher, Detroit, (worth above \$1 billion himself) who over the years has been a close confidant to every president since Eisenhower. "Even Edgar Bronfman stands up, when Max Fisher enters the room."

Lezell thought that the project of a prize would obtain considerable support. He was going to meet Fisher next Tuesday with Stuart Levine, and he asked my permission to brief Fisher on the project. I agreed to this (but you can change this decision if you come back to me on Monday at the latest), but I stressed that it should remain confidential with them, as we were in such an early stage and as we were eager to get everything right from the first moment.

ONE FARRAGUT SQUARE SOUTH, SUITE 002, WASHINGTON, DC 20006-4003

TEL: +1-202-383-3393 • FAX: +1-202-383-4422

S-103 32 STOCKHOLM, SWEDEN • TEL: +46-8-614 20 00 • FAX: +46-8-614 21 50

A group of top, wealthy Jewish families will meet January 15 in Aspen, Colorado. Lezell said that he probably was the only one in the group not worth \$1 billion. They are definitely the leading Jews and command considerable power. In this group the decision was taken to render the Holocaust Museum possible; more than half of the fundraising was done within the group. Would we be interested in having this project brought to their attention already at this occasion? Otherwise, we may have to wait another year to get such a representative group together again. For that purpose, he would need to have more precise information about how we see the constitution of our RWP foundation, the jurors, the administration, and most particularly, the budget to show the size of the minimum endowment needed.

If his description is correct, this might be a fabulous opportunity. I have recently talked to two other friends with good knowledge of the Jewish community, one a prominent but not so wealthy Jew, the other a lawyer in New York City, and I shall check with each of them what they have heard about these three names. I just had a conversation with the latter, Jack Russell (old friend of my Uncle Marcus, previously lawyer for most companies in our group and during a period chairman of the NY RW association). He confirms that Max Fisher is extremely important. He knows the two other names, and he is convinced that the Aspen meeting could be a perfect opportunity.

If I am barking up the wrong tree, I will have to undo or delay the effects. So far, I am happy that this is not the normal, old Jewish community in New York with which we have had so many problems earlier in the New York Raoul Wallenberg Association.

We need to talk over the phone and I shall be in my office all day today, Monday, and Tuesday (+1-202-393-3393) and in my home over the weekend (+1-202-363-4422).

Kindest personal regards.

Yours,

Peder Bonde

Enclosure

**PORTER, WRIGHT,
MORRIS & ARTHUR**
Attorneys & Counselors at Law

MARK L. LEZELL
202-778-3016
mlezell@porterwright.com

1667 K Street, NW, Suite 1100
Washington, D.C. 20006-1605
Telephone: 202-778-3000
Facsimile: 202-778-3063
Nationwide: 800-456-7962

Mark L. Lezell

Jewish Affiliations: UJA Federation of Greater Washington [treasurer, a director & major gifts chair]
Masorti Foundation for Conservative Judaism in Israel [vice president, a director & national campaign chair]
National Jewish Coalition [vice chairman]
The National PAC (NatPAC) [vice president & national campaign chair]
American Israel Public Affairs Committee (AIPAC) [member of executive committee and senatorial "key-contact"]
Jewish Institute for National Security Affairs (JINSA) [a director]
Hillel Foundation of Greater Washington [secretary & a director]

Profession: Partner in Porter, Wright, Morris and Arthur, an internationally recognized law firm, with 275 attorneys. He has a business law practice with an emphasis on the applications of securities, finance and international laws to various entrepreneurial enterprises. With in excess of 20 years of experience, he is an expert in financing acquisitions, dispositions and investment transactions.

Personal: Resides in Rockville, Maryland with Gerry, his wife of 25 years, and their 15-year old children, David and Mira.

UTRIKESDEPARTEMENTET
Informationsbyrån

1997-12-22

Överlämnas för samråd till
Grundberg, EC
Hallqvist, EC
Olson, ESEK
Ottosson, amb Vilnius
Lepp, SI

Karl-Erik Norrman

ad

Exp 971222, ad

Postadress
Box 16121
103 23 STOCKHOLM

Besöksadress
Gustav Adolfs Torg 1

Telefon växel 08 - 405 10 00
Telefax 08 - 723 11 76
Telex 105 90 MINFOR S

TELEFAX

Till/To

723 11 76

INFOBYRÅN

PIK-INFO

Attention

AMBASSADÖR KARL-ERIK NORRMAN

Från/From

Viktor Epstein

Datum/Date

1997-12-15

Sidant/Pages

1 + 5

Fax nr/Fax

+46 8 656 56 94

E-mail

viktor@kalma.se

Ang Raoul Wallenberg Oratorium

Bäste Karl-Erik Norrman!

För ordningens skull får jag härmed bekräfta vårt möte på UD den 18 december 1997 kl 10.00

Med dessa rader bilägger jag också ett nytt exemplar av mitt PM angående projektet samt en preliminär budget enligt tidigare brev. (3 sidor)

Dessutom ett brev från min släkting i Los Angeles, Mrs Joyce Kovelman, i vilket hon bekräftar intresset från Raoul Wallenberg Institute for Ethics and Moral i Los Angeles och the Malibu Community Center and Synagogue (2 sidor).

Ser fram mot vårt möte!

Med vänliga hälsningar

Viktor Epstein

Oratorio, commemorating the heroic deeds of Raoul Wallenberg

Background

Raoul Wallenberg has become a Hero for a wide general public and for all the Jews rescued from the German-Nazi gas chambers during 1944-45 in Budapest. Some give him the honour of having saved 30 000 people. Others estimate the number of persons saved directly, or indirectly, by Wallenberg to 100 000. No matter what number is correct, Raoul Wallenberg must be one of the greatest heroes during World War 2. The example of Raoul Wallenberg's work is a living symbol for a continuous fight against racism and anti-Semitism.

The survivors, mostly Hungarians all over the world, have commemorated this heroic humanitarian contribution. The result is that his name is attached to many institutions such as research institutes, centres of Ethics, foundations, associations, scholarships for students etc. Mr Jan E. Muller, President of the Raoul Wallenberg Committee of Chicago is one of the leading experts on the history of Raoul Wallenberg and a personal friend of the Wallenberg family. Mr Muller has established the International Raoul Wallenberg Humanitarian award in Chicago given to people of Denmark, Norge and Finland to mark their brave and committed support to Jewish refugees fleeing the Nazis during World War 2.

Raoul Wallenberg has become a symbol for all those who are fighting for human rights. Wallenberg was one of the greatest humanitarians of our time. He is appointed an honoured citizen of USA, Canada and Israel. In Israel he was honoured by Yad Vashem as the Righteous Among the Nations - a righteous non-Jew who risked his own life to save Jews during the war.

Raoul Wallenberg is very much in the news again through Russian President Boris Yeltsin's visit lately in Stockholm when he positively promised the family of Raoul Wallenberg to do the utmost to look into and open the Russian archives. Why was KGB and other Russian authorities hiding the facts and the truth? The former Head of the Swedish police force Carl Person has revealed relevant facts to the Russian Minister of Justice who promised to look into the KGB-archives in order to find out what happened to Raoul Wallenberg 1947 and thereafter.

What happened to Raoul Wallenberg after he disappeared and became a prisoner in Soviet? Why have the Soviets never admitted that and tried to find him in the Gulag? Many people and organisations worked hard to find out the facts and truth behind all the rumours circulated all over the world. Raoul Wallenberg's relatives, half brother and sister, have during more than fifty years tried with all available means to find the real story about the disappearance of Raoul Wallenberg.

The ongoing investigations and the compensation of the Nazi-stealing of gold is also applicable to Sweden and focus still more the importance to keep Raoul Wallenberg's ideals alive and sustain platform for all mankind in the future.

The Wallenberg family and related foundations have also taken the initiative that the Swedish Government should set up an independent investigation commission about the Nazi gold and has therefore opened all archives. Also the Bank of Sweden has opened up its archives for the same purpose.

The fast processes of change and the positive development in Russia and the Baltic states is a good basis to commemorate Raoul Wallenberg with an oratorio.

Contents of the Oratorio

The theme of the project is to honour the memory of Raoul Wallenberg's heroic work in Budapest. The famous Jewish Lithuanian professor in composition at Vilnius Musical Academy, Boris Borisov, is composing an oratorio and the libretto is written by an ex-Hungarian Jew, Robert Neufeld, living in Stockholm since he escaped from Hungary 1956. Mr Borisov is also Chairman of the Jewish Community in Vilnius to which the Baltic Jewish Forum in Stockholm sends clothes, money, ambulances and handicap equipment in order to help the old-age Jewish people and Holocaust survivors to a better life.

Performers of Oratorio

The well-known Romeo & Julia Choir at the Royal Dramatic Theatre in Stockholm was in April this year invited to a special tour in Lithuania and had four performances in Vilnius and Siauliai. The Choir had a big success with standing enthusiastic ovations by the spectators at each concert. Professor Boris Borisov was their happy host for this tour and got a very positive touch by their performances. He immediately decided to devote his planned Raoul Wallenberg Oratorio to be performed by the Romeo & Julia Choir.

Beside performances in Sweden, Hungary and Lithuania we think there must be great possibilities to perform the oratorio in USA. Some influent US organisations related to Raoul Wallenberg Institutions could sponsor performances in USA.

The work of Raoul Wallenberg Oratorio is planned to have its first performance at the International Shalom Music Festival in beginning of June 1998 in Vilnius.

Co-ordinator of the project is Viktor Epstein, Stockholm. *

** Retired Training Director & Mining Engineer; since I entered pension scheme I have been using my fluent knowledge in Russian language. During five years I have been conducting seminars in Market & Enterprise Economy and Improving working Environment in the Baltic states as well as in Russia.*

Bilaga till Oratorio (fax till ambassadör Karl-Erik Norrman)

Budget för projektet (prel)

Romeo & Julia körens instudering (16 personer inkl Benoit Malmberg) under max (?) en månad, till detta kommer kostnader för iscensättning, ljussättning, dräkter, repetitioner för sex personer i musikensemblen fram till och med premiären. Framräknat av Benoit Malmberg totalt **SEK 400 000,-**.

Arvode för kompositören och librettoförfattaren **SEK 180 000,-** utan royalty för de första femtio uppförandena.

Arvode för projektledning **SEK 60 000,-**.

Ersättning för körens resor till och uppehålle i Vilnius i juni 1998 **SEK 60 000,-**.

Totalt SEK 700 000,-

DEC-18-97 10:22:00 FAXED & VOICE RECEPTION 4
10690 Winnetka Avenue
Chatsworth, Ca. 91311-USA
December 11, 1997
(818) 998 - 4228
Fax(818) 360 - 8126

KALMA AB
Attn: Mr. Viktor Epstein

I just returned from dinner with Rabbi Herson and Dr. Steve Sideroff. We each received a copy of your fax regarding the Oratorio composed by Professor Boris Borisov of Vilnius, and libretto by Mr. Robert Neufeld, in memory of Raoul Wallenberg. It sounds wonderful! I waited until I spoke with both of them before answering your letter.

We are greatly interested in this project. Although our funding is quite limited, our emotional support and encouragement are yours.

Tonight we scheduled two important events that will create a space and time to present the Oratorio in California, if you agree.

1. We will offer a 6-8 week series on the Covenants of Peace. 4-6 Rabbis and two psychologists (Steve Sideroff and myself; I will discuss the issue of non-violence.) will present the Jewish perspective on peace, drawing from ancient and new sources, as well as applying these values and principles to the present. Each presenter will prepare a paper that will begin an on-going curriculum to further explore The Jewish Way of Peace.
2. The Raoul Wallenberg Institute of Peace will also sponsor a 2 1/2 day conference on the Covenants of Peace, Friday, July 10 - Sunday, July 12 at the Malibu Jewish Community and Synagogue. Friday evening services will be devoted to Peace (Shabbat Shalom). Saturday morning service will be an ecumenical Service and interfaith with all religions presenting their unique viewpoints and perspectives on peace (this will also be the foundation of another on-going dialogue and course on Peace).

We believe that the Oratorio would be a wonderful addition to our conference. We would like to hold a performance on Saturday evening, July 11th, which would be open to the entire community. Will the Oratorio be completed and ready for presentation at this date? Would the Romeo and Julia Choir be able to come and perform the Oratorio? Since our funding is limited, we could only offer a modest stipend as well as arrange for each person to stay with a member of the Jewish community while in California. (I will also offer my home to 3-4 people). And, we would like to hear the finished Oratorio prior to a final commitment.

Please let me know your thoughts and feelings and if you wish to proceed and will be ready and available in July, 1998. I look forward to your response. My very best to you and your family, and wishes for a most happy Hanukah.

Best regards,

Joyce A. Kovelman, Ph.D., Ph.D.

REGERINGSKANSLIET

ARKIVEXEMPLAR

1997-12-22

Utrikesdepartementet

Kabinettssekreteraren

Handläggare: Martin Hallqvist, EC
Christer Elm, UMK

Professor Guy von Dardel
45, Route de Peney-Dessus
CH-1242 SATIGNY
SCHWEIZ

356/007

P 2 Ew¹

Bäste Guy,

Tack för Ditt brev av den 20 november.

Jag instämmer i vad Du säger om den gynnsamma utveckling på rysk sida som vi bevittnat under den senaste tiden. Arbetsgruppsmötet i Moskva i november var efter vad jag förstår ett av de bästa sedan ni började år 1991. Tyvärr kom inga nya uppgifter fram i samband med president Jeltsins besök, vilket vi ju hoppats på. Enligt vad som berättats mig var ert möte med justitieminister Stepasjin konstruktivt med löften om fortsatt stöd i ansträngningarna att bringa klarhet.

Vi har i rapporter från Moskva erfarit att de oberoende experterna från USA nu fått en god början med arkivgenomgångarna. Det glädjer mig att man på ryskt håll visar detta tillmötesgående.

När det gäller frågan om ett fortsatt stöd från UD är vi givetvis beredda att fortsatt bistå med tjänstemannainsatser.

I frågan om ett ekonomiskt bidrag anger Du ett behov om 200 000 dollar för fortsatta efterforskningar. Våra resurser är dessvärre, som vi tidigare indikerat, begränsade. Jag kan inte nu säga vad vi ytterligare kan bidra med i detta avseende. Jag skulle emellertid föreslå att ni gör upp en plan för arbetet med budget, hur lång tid det hela beräknas ta, hur många personer som involveras osv.

Jag kan tyvärr inte ställa i utsikt att vi ensamma tar på oss de finansiella kostnaderna, utan vill föreslå att ni samtidigt också undersöker möjligheterna på annat håll.

Jan Eliasson

Ifylles av postexp

Avsant med				Avs datum	Sign
☐ sv kurir	☐ utl kurir	☒ luftpost	☐ vanlig post	971222	CS

12/29/97 16:58:17 ; UD Stockholm 1
97 12/29 MÅN 18:53 FAX +7 095 9561202

46 8 7231176->
SWEDISH EMBASSY MOSCOW

46 8 7231176 PAGE 001
->>> UD 001

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

TELEFAX

1997-12-29

Sid. 1 (4)

TJÄNSTE

P 2 EU 1
a. a. / to

UTRIKESDEPARTEMENTET

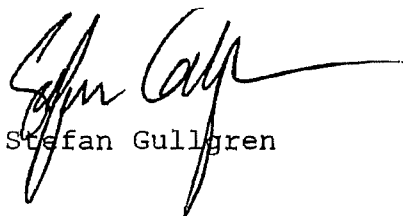
Till: Lage Olson, ~~ET~~ *ESEK*
Kopia: Martin Hallqvist, EC

Re Wallenberg - fax från Susan Mesinai

cc-mail Olson-Gullgren, 1997-12-22
(1 bil.)

På begäran följer närslutet repetition av Susan
Mesinai's fax till Lage Olson 1997-12-21.

Hälsningar,

Stefan Gullgren

Postadress
Ulitsa Mosfil'movskaja 60
119 590 MOSKVA

Besöksadress
Ulitsa Mosfil'movskaja 60

Telefon
(095) 956 12 00
(503) 956 12 00

Telefax
(095) 956 12 02
(095) 956 12 03 (viseringsavd)
(095) 956 12 04 (handelsavd)

Telex
64-413 410

December 21, 1997

3 PAGES

TO: LAGE OLSON
Swedish Foreign Ministry - Stockholm

FROM: Susan Mesonai

46 8 723 1176

Stefan Gullgren has given me your messages regarding financing, budgeting and etc - a conversation I had anticipated and also came prepared to address after my conversation with Sebsky.

I can give you a budget but it might be inflated. The reason I wanted to wait until March 31st was that I would then see how much of the medical work I had done in and around the prisoner files and work at Vladimir because we may have the evidence at such a peak point that you would only be talking two months additional work ^{max} requiring facilitator (me) and translator - say 12K or less. If on the other hand it becomes necessary to hire a medical archivist, translator and run around to further consolidate the evidence we are talking a minimum of 20K and a probable 36K running through the summer/fall with a number of people, planes, etc. involved. I will do everything in my power to make it work within the forthcoming time period - waiting of course for Hawn's analysis of the medical corpus Vladimir and Susanne's research in the archives in April. I also will do my best to raise funds for the medical patients in America during the brief time I am in America, with continued efforts from here through my not-for-profit group which has

2

possibly help raise and even

an Executive Director who can process the money, Stefan has asked me to speak first to Martin before soliciting funding. Is he on holiday? I cannot however raise the money for the prisoner file/VLADIMIR patron. I've been trying for 9 months but

If one or the other of you or both are working Monday and Tuesday, would you please call me in London so we can make some decisions or at least lay out all the facts.

but have
struck
out.
Medical
has a
different
"RING"
to it.

44-171-730-4601

Mr. Sylvia Elias & my hostess.

Better to call Monday morning, 8:30 AM London time
is fine, as I may have to go to Oxford or
other archives. But I do not wish to
run up her phone bill.

Thank you so much for pushing me to get this going. Both the FSB archivist and my Memorial Researcher said that this was ~~a~~ serious work, a

"REAL HISTORICAL INVESTIGATION."

Spoken of which, I have turned
over my corrections on the Final Report
to Stefan to send to you and Hans.
m. c. c. / Happy New Year

Page Three:

OR we can wait on the medical-actual investigation until we are satisfied we have the necessary evidence, which - frankly - I would recommend. It should come last because, as I said, if RW survived past 1947 - ultimately they have the goods and we have to be in perfect shape for them to spit out the answer. This would also allow Vladimir to be the priority it has to be in order to get to step III. All of this I will explain on the phone. If we could conference I would appreciate it - if not London, I go home on the 24th

Numbers 1-212-691-6436

~~1-914-679-5435~~

+ 914-679-5435

Please don't call early
there. Both my parents
are very sick

Thanks
Susan

FAX COVER SHEET363/003
1997-12-30P 2 Ea¹DATE December 29, 1997LO: a.a. / FAX # 011-468-723 1176TOTAL # OF PAGES (including cover sheet) 8Re: Raoul WallenbergTO: Ambassadors Martin Hallquist and
Hans MagnussonFrom: Pusan Ellen HermalNotes: Please call use with comments
and questions. Also, for the record,
I'm available to stick with this
as long as as far as need be — AsFOR ANY PROBLEMS WITH TRANSMISSION OF THIS FAX
PLEASE CONTACT HUDSON COPY CENTER
Phone: (212) 255-6652
Fax: (212) 627-5191Please Note: The document and any of the following pages are solely intended for
the named addressee and may contain private information. The use or dissemination
of them by anyone other than the addressee is prohibited.
If you have received this Fax in error please let us know.Rodney King
would say:
"We can work this out."
S.M.

December 29, 1997

Ambassador Martin Hallqvist
Division for Central and Eastern Europe
Ministry for Foreign Affairs
P.O. Box 16121
S-103 23 Stockholm, SWEDEN

Ambassador Hans Magnusson
Swedish Embassy in Latvia
Riga, Latvia
OR IN STOCKHOLM

IN CONFIDENCE

Dear Friends in Stockholm: :

As promised per our telephone conversation of today here is an interim wrap-up on my first trip to Russia to work on the requested prisoner files. Of the 100 files requested, we have seen 33 so far and -- while it is too soon to speak in terms of a Wallenberg paper trail, my primary objective -- we have made very serious inroads for a beginning.

GENERAL WORK RESPONSES

The FSB archivist -- Uri Michaleovitch, who also 'found' Raoul's possessions and produced most of the documents which have been released by the Russian side -- commended me on what he termed a 'real historical investigation'. This and his involvement overall has given me firm hopes that we can and will produce a serious result on behalf of both sides of the Working Group. While they have left us alone for the most part, the FSB/MVD support in providing files and in answering our questions has been quite powerful and to the point. I would say that they are making the findings even stronger in this way. In short, the method is working.

My Memorial colleague, often my chief critic, was most enthusiastic. He said that he liked very much the work we were doing, that it was 'real and not just talk' and he considered it a great honor to be allowed to take part because there was no doubt it would be a tremendous contribution to both the Wallenberg search and 'our whole effort.' My 'translator' Andrey Allahverdiv who is also a serious well-informed researcher in his own right was stunned by the value of the material.

My team -- which has included Marvin -- will remain small, bound by serious terms of confidentiality for the sake of the access which we all recognize as truly unprecedented and worth honoring most carefully for the sake of the future. The only additions I anticipate are translators for the Vladimir portion in March as Marvin's project will demand serious translation support and I question whether Andrey will be able to come to Vladimir with us.

A lot depends on what I will see upon my return and the follow-up discussions related to the 33 files I have already seen -- including access to investigation files or, at a minimum, queries addressed to those files. I will be sending Stefan Gullgren my queries by the end of this week, to be passed over to FSB/MVD via the Russian Ministry of Foreign Affairs. I would like to

emphasize again that the cooperation during this first period was extra-ordinary. Of course I will be taking things step-by-step.

SUMMARY OF FINDINGS TO DATE

My method of selecting these particular files in order to get a clearer idea of routing patterns and more information by which to search out Raoul Wallenberg as Prisoner X is definitely working. Besides confirming eyewitness testimonies and fine-tuning the dates of transport, when they sat in Cell such-and-so, that they sat with all the other cellmates they have named etc. has proven fruitful. The trick, of course, is to put Wallenberg with them on a train, or in Bratsk, for example. This we do not have yet, although we do have Kowalski's transport date from Angara and the name and number of the Unit that sent him East (where Wallenberg under any other name or number would be recorded). However, where the eyewitness testimonies themselves are involved, all other aspects of their testimonies stands confirmed.

It is of particular interest that all of the files related to the period when we know that witnesses such as Richter, Loyda, Hille and Huber (among others) sat with RW or Vilmos Langfelder are missing. This is because the files we are seeing -- in many cases prisoner of war rather than criminal files -- are missing the essential 1944-1947 data and often only begin with their formal arrest and sentencing, which is usually 49/50/51. However, we were given an 'arrest' file of Garit van der Wals, a Dutch POW and resistance worker who was arrested at the same time as Karl Schandl and Clement Tibor, two Hungarians accused with spying for the Allies, and often imprisoned with him. As Van der Wals died in prison before he was actually charged or sentenced, this proved to be the only file they had on him.

The very existence of an "arrest file" was hitherto unknown to all of us -- including Marvin and the Memorial consultant. Uri Michaelovitch and I have discussed this at length. I have pointed out the absence of data to confirm those sightings which have been formally acknowledged by the Soviet side as early as the late 50s and have requested that the entire bank of arrest files be seriously combed for earlier files on the witnesses and even for files for Raoul Wallenberg and Vilmos Langfelder.

This is a very important new resource, directly within reach, which should at the very least produce information on Clement Tibor and Karl Schandl, the latter of which was the only of this group to survive and be repatriated. He is of interest because he sat in Moscow prisons for many years without a charge, without being interrogated, in direct contradiction to prison rules. Clement Tibor (or Tibor Clement) whom we have been trying for years to trace because he was a numbered prisoner at Vladimir who was sent to Kazan (from whence the trail disappears) appeared on the foreign prisoner list of the Leningrad Special Psychiatric Prison hospital (prior to his term in Vladimir) along with Fritz Hammerschmidt, another prisoner on my list. Hammerschmidt, as I may have mentioned before, died there which is of great advantage because his file in full should be in Leningrad. Both of these cases will prove very important in fine-tuning NKVD/MVD and Health Ministry operations involving special prisoners during the critical period of 1945-1950. Clement Tibor is of much greater interest as he, van der Wals and Schandl have potential relations with Wallenberg and/or the Swedish embassy as well as Allied

intelligence in Budapest and could prove insightful into Soviet interests in ^{all} their arrests ^(including RW and VL).

A new Hungarian has proven of special interest and will be requested. This name emerged by carefully re-examining Loyda's file. With due respect, Raoul's name is not the first that Loyda cites as among those prominentia with whom he sat. The first he gives is that of Hungarian general (or possibly Slovakian), the second Roedl and the third Wallenberg. This may relate to the order in which he sat with them, but it's obvious that while he is desperately writing letters to the authorities of Vladimir prison to 'give him his right to live' the problem for Loyda centers much more around the so-called Gestapo conspiracy of his former cellmates, witnesses to RW/VL, than on RW himself. Again, I emphasize that the Hungarian general came first to his mind. One should seek further to find in what way the three are connected and if the Hungarian is Prisoner Number One from Vladimir and if there is any relation between said General and RW/VL. This general's file will be requested along with that of Janci, whom Loyda himself has recommended as having more valuable information on Wallenberg than he himself. There is clear evidence in Loyda's file -- or statement -- of Janci's knocking contacts in Lefortovo and in Vladimir. Clarifying how this relates directly to Wallenberg will need more work but we have had long after-hour sessions about it and are in the process of doing alot of cross-referencing to be as precise as possible.

Another Hungarian we will be requesting emerged from the Rach-Padewski's file. Charged with 25 years for espionage, also in the Ozerny camps, this Hungarian joined with Rach-Padewski in forming a special pro-Western prisoner group that staged a rebellion within the camp. We will be reviewing the file because I am trying to locate where the Hungarian special prisoners were placed in labor camps in hopes of placing Langfelder there as well ^{during the 1948-1950 period}.

Glasowski's file was a complete eye-opener for a number of reasons. According to the judgement of the Court, he was no Czech resistance leader but the opposite -- a spy for the Germans whose jobs were very specific and very highly rated. He spied in Warsaw, Stockholm, Bulgaria, Turkey and Budapest to determine, among other things, the location of Polish intelligence figures and the British spy networks -- but particularly to pin down the place and time of the Western Allied invasion. His capital punishment was commuted by the Military Tribunal; he was flown first to the Vorkuta region and then to Ozerny/Bratsk where he was indeed present as claimed by the Polish witnesses. His role one may well presume was to spy on the Poles there. As he also was at home in Sweden, one may well ask if he was not available to spy on the lone Swedish prisoner. Further value of this file was that it brought to our attention a registry for certain labor camp areas -- in which Raoul Wallenberg has been seen -- for foreign prisoners. In other words, all foreign prisoners were registered on a regular basis.

When I brought this up at my meeting with Uri Michaelovitch and the young MVD archivist on the 19th, I was informed by the latter that there is also a registry for everyone in exile, foreign or Russian national. From this we may also assume a registry for those in P.O.B. areas, foreign or otherwise. In short, while I did not respond openly on this issue at the time, there is no such thing as being 'lost in the Gulag' other than the method of name change. There are very strict reporting techniques and it quickly became very clear that Moscow and/or Vladimir could recall a prisoner from across the Soviet Union in a matter of days. Please do not bring up this issue as

yet. I expect more clarification in January.)

The file of Konoye I will save until such time as we can discuss it in person. Briefly I would say that its analogic ramifications are very powerful, but more than this -- for reasons we will discuss when I have been able to cross-reference this file with another on the list -- there is a very real possibility of a direct relationship with Wallenberg. Konoye's file was also the first autopsy which we have copied for thorough analysis, although the files selected provided a number of other autopsies. While waiting to do an evaluation of causes, natural or otherwise, (since we are dealing here with a number of acknowledged deaths by injection) we have in the meantime taken note of the strict recording procedures surrounding any death -- and all the more so one that relates to a foreign prisoner of varied degrees of prominence.

For example, Rudolph Weissbrot -- Nazi Prosecutor in a number of different Communist executions during the Reich, who was given a life sentence -- was thoroughly documented in order to report to the German government. The same was true of Konoye even though there were no formal diplomatic relations with Japan at that time. By those standards, the Smoltsov document/Gromyko memorandum has very little currency. (It could qualify as handwritten notice of death, although these usually have more than one signature, but the absence of autopsy is serious negligence -- not what I would call a discretionary right even on Abakumov's part.)

There are a few prisoners who fall directly under Abakumov's perview and they are not as prominent as one would expect. It is possible, however, he has a specific interest in Hungary but this requires more work. Krummrei was of interest because, while in the West we look at him in terms of his involvement with Jewish ransoms and dealings with the Joint, he was picked up later and his only real interest to the Soviets seems to be his threat to their own espionage efforts as a result of his role as a Gestapo police chief inspector in Prague and his post-war observations of certain Communist officials in Berlin. This brought up the whole question of Soviet security interests which I discussed at length with Uri Michaelovitch and which led to his comment that what I was doing was a 'real historical investigation.'

Gflorener's file was incomplete -- most markedly in that it lacked a death certificate to go along with his sentence for capital punishment (rasstrel, death by shooting). I have been promised that all the materials related to his execution will be ready in January when I return. We have had a number of serious conversations around rasstrel -- inasmuch as the latest rumor out of Moscow has been that Wallenberg was shot. With due respect, there is a sentence involved in that procedure and it is only issued by certain sentencing bodies, not others. So, if Wallenberg was executed the order could come only from the Military Tribunal as in the case of Gflorener, for military crimes against the Soviet Union. Or by the Prosecutor's Office for civil crimes. This leads to serious questions about Vishinsky, even though he was no longer Prosecutor at that time but rather Deputy Foreign Minister. Still his familiarity with that loop must be explored.

Beyond this, the most valuable findings -- while incomplete -- show ~~no~~ definite strata of dealing with the core prisoner group related to Wallenberg. The strongest example of this is our discovery that in 1952, a group of ten numbered prisoners (their names were known but their number is preceded by the Russian character H for "Number") were brought into Vladimir. They

include Hoffstetter, Loyda, Hille, Grossheim Krisko, Pelkonen, Kitchmann, Bekerle, Richter. The dates of their arrivals are not sequential which is relevant in that Vladimir numbered its prisoners sequentially upon arrival, the basis of my 1947 transport study. Bekerle, for example, came in the Spring. This would indicate that those ten numbers were reserved for the group -- no matter when they were brought in. It is very important, I think, to examine the files of the two others in that group of ten who may give a clearer picture of that which they had in common.

It also should be noted that some of these numbers were given out, without the "H" for Number, to other prisoners -- in short this is the first time we have proof of double-indexing. During my afterhours I worked with the Vladimir cards trying to draw up a complete list of those prisoners whom we have studied who were brought to Vladimir during that year. The others do not have the tell-tale "H" but include almost -- if not all -- of the prominent German/Austrian prisoners who were at Verchne-Uralsk. It is a very familiar list of names for many reasons, not least of which is the fact that they were in Lefortovo with Wallenberg/Roedl et al.

Then there is the question of those who were held back and not repatriated at the same time as the others -- Ernst Huber and Roland Gottlieb, for the moment. Huber's file has not been produced. Gottlieb's was surprisingly interesting. As he had a Swedish wife I will at a future time ask that you try to find the family for interviewing.

WHAT'S AHEAD

Of the files which remain to be seen, I cannot emphasize enough the importance of that of Rudolph Heydrich Winter von Schwab -- which they are definitely vague about; Huber who sat with Langfelder; Jankowski who sat with Konoye and has relevant ties to Wallenberg; Bethlen who died in Butyrka and has resistance ties to Wallenberg; Marek who links with a number of those mentioned; as well as a number of non-controversial files on the list. They have not denied me access to any of the above, but the point should be stressed.

In addition, the investigative files of all those with relevance to the Budapest mission previously requested must be reviewed. Uri Michaelovitch has already brought up this resource without reserve -- at least in the case of Gfroener which is very helpful. Rado is very important in this respect as well.

The Radek cell and medical history must be given to us because the issue of Raoul being in a cell for two years which the guard reported was where Radek caught T.B. is potentially a very valuable clue for a number of reasons -- if you know Raoul. This information was given over by von Schwab. Both Marvin and I agree, upon reviewing the materials we have seen and reviewing von Schwab's testimony, that this witness went out of his way to provide his interviewers with clearly detailed information which would help establish the veracity of his testimony. Dr. Jacobssen -- whose existence we have now confirmed through the Vladimir cards -- is of primary importance. Please please prevail upon the Estonian authorities to move with unusual speed because our whole work with the Ministry of Health will be delayed until we have this information. I have already discussed it with the Deputy Director of Serbsky and they regard this particular 'bridge' -- the Kowalski testimony, von Schwab/Jacobssen report, linked to

subsequent eyewitness reports at Vladimir -- as very workable.

FISCAL ACCOUNTING

Of the \$3,000 you advanced me toward this recent trip, monies were spent as follows: \$1,520 for air fare; \$700 for hotel/food fee in Moscow; \$200 for taxis to and from airports; \$120 for visa from the Russian Consulate; \$167 for travel insurance; and the remaining monies for computer services and fax and phone related to preparing documents for the Working Group meeting (the Medical proposal and the statement of modus operandi for the work in the FSB archives) or to organize my team.

Of the \$1,800 I asked to be set aside at the Swedish Embassy in Moscow for translation/research fees, the costs came to \$1,575.

MONEY REQUESTED FOR COMPLETION OF PRISONER FILES AND TO WORK WITH MARVIN MAKINEN AT VLADIMIR.

I have requested that I be advanced \$12,000 for three months research -- technically January 19 until April 11th but actually including prior work at the National Archives in Washington and certain archives in London in order to prepare. This includes my travel and operating expenses for this period as well as a very reasonable honorarium. In addition, I have asked that \$3,000 be made available at the Swedish Embassy in Moscow for the prisoner/medical/transport research only. ~~translation and research.~~

This work should enable me to:

- o complete the prisoner files, basic level, and appropriate investigative files, including conferences with the Russian archivists and clarification of MVD/NKVD procedures prior to making any conclusions on the basis of the data seen;
- o complete the prisoner files available only in Vladimir as well as the transport study which will take my team a full week, and should be scheduled subsequent to Marvin's high-priority scanning procedures rather than working in and around them;
- o pending on cooperation, also reviewing other prisoner files which those files we have reviewed have established as relevant and any other follow-up which presents itself;
- o prepare a very 'targeted' list of medical information which must be reviewed for the Ministry of Health, on the basis of the evidence in the prisoner files. The Serbsky staff has confirmed my belief that, if we build on the FSB/MVD material rather than requesting access based on general principles ("looking for the diplomat", for instance) we will be in a much stronger position with the Ministry of Health and, if need be, with the Ministry of Justice.
- o prepare a report on the Prisoner Files for the exclusive use of the Working Group.

To free me to concentrate totally on this work, I am requesting that this advance be made available to me through the Swedish Consulate in New York on January 7, 1998 as I discussed with Lage Olson his last day before going on vacation. I can accept a check, as long as it is drawn from a New York bank account.

THE QUESTION OF THE MEDICAL INVESTIGATION BUDGET

Stefan Gullgren, at the request of Lage Olson, asked me to give a budget for the proposed medical investigation. As I stated on the phone, I would recommend that the final budget be prepared after we have seen the results of this three month's of work. If our findings, medically speaking, are strong enough, the fees will be quite modest because the Ministry of Health will not accept remuneration for its work. Also, the stronger the evidence, the more motive on their part to exercise their own cooperative efforts.

It should be emphasized, by the way, that the Serbsky staff -- Deputy Director et al -- did not believe that we had been given FSB/MVD access because it was completely incredible to them. (They were incapable of believing it as it has never happened before). Once the Ministress of Health has had opportunity to correspond with her counterparts and sees what is happening, I would hope for cooperation although -- as I said -- they are holding the forensic evidence that will provide the ultimate proof/embarrassment.

If the three month's medical work relies upon my efforts as a facilitator, Susanne Berger's work in the archives of the Academy of Medicine, and translators outside of Serbsky (they insist upon their own translator) I would say \$25,000. As I mentioned, I will undertake to try to raise a portion of this now while I am home and with further phone calls and letters from Moscow. Related to this, I have faxed Marvin asking him if he would like to join me in making an application to the Wallenberg pharmaceutical company here, with the money to be distributed through the University of Chicago. We would need some sort of reference word from you, and your release to approach on our own the private sector. And I may be able to raise at least some of the money from those sources I have been pursuing over the past seven months on the basis of your grant for the prisoner files.

If, however, the Ministry of Health is not cooperative -- it will be necessary to engage outside persons as Consultants, at least one person full time for that period with a medical background who could serve as researcher and advocate. (I am currently trying to find a good candidate who is effective but does not have a track record as antagonistic to the Ministry of Health or its Ministress). Then I would estimate up to \$36,000 as I would also recommend bringing in a representative of the World Psychiatry Association or the equivalent. This we can discuss as we see the results of the Prisoner Files more clearly.

All the best,

Susan Ellen Mesinai
Director, ARK PROJECT of Freedom Channel

- 7 -